

**MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN GÖRME ENGELLİ
ÖĞRENCİLERİN MATERYAL SORUNLARI VE LAVİGNAC 2C
SOLFEJ KİTABININ BRAİLLE ALFABESİYLE YAZIM ÖRNEĞİ**

Hasan Toyran

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren dört (4) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hasan
Soyadı : Toyran
Bölümü : Müzik Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Mesleki Müzik Eğitimi Alan Görme Engelli Öğrencilerin Materyal Sorunları ve Lavignac 2C Solfej Kitabının Braille Alfabetiyle Yazımı

İngilizce Adı: Material Problems Of Visually Impaired Students Who Receive Vocational Music Education and Writing The Sample of Solfege Book Lavignac 2C With The Braille Alphabet

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı:

Hasan Toyran

İmza :

.....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hasan Toyran tarafından hazırlanan “Mesleki Müzik Eğitimi Alan Görme Engelli Öğrencilerin Materyal Sorunları ve Lavignac 2C Solfej Kitabının Braille Alfabesiyle Yazım Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Nezihe ŞENTÜRK

(Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Nezihe ŞENTÜRK

(Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Aytekin ALBUZ

(Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Gülbahar URHAN

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 02/07/2021

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları taşıdığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Müzik eğitimi ve öğretiminin hiçbir engel tanımayacağına inanan müzik öğretmeni adaylarına...

TEŞEKKÜR SAYFASI

Hayatım boyunca her zaman yanımda olup, beni destekleyen sevgili aileme, yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen, eğitimcilik anlayışıyla hayatıma ışık tutan değerli danışmanım Prof. Nezihe ŞENTÜRK hocama, tez yazım sürecim boyunca özveriyle bana yardım eden değerli arkadaşım Ali Caner ALPARSLAN'a ve manevi desteğiyle yanımda olan Gizem EĞER' e sonsuz teşekkür ederim.

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN GÖRME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN MATERYAL SORUNLARI VE LAVİGNAC 2C SOLFEJ KİTABININ BRAİLLE ALFABESİYLE YAZIM ÖRNEĞİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hasan Toyran

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2021

ÖZ

Bu araştırmada, mesleki müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilere yönelik materyal sorunları tespit edilmeye çalışılmış ve görme engelli öğrencilere yönelik materyal oluşturulmuştur. Betimsel nitelikte olan bu çalışma, sorunları saptama ve oluşturulan materyal yönünden de nitel bir araştırma modeline sahiptir. Araştırmada, görme engelli öğrencilerin Braille alfabesi(Braille yazı sistemi) ile yazılmış materyallere ulaşmada sıkıntı yaşadıkları, yurt dışı kütüphanelere erişim sağlayamadıkları, maddi imkansızlıklardan dolayı Braille araç ve gereçlere ulaşamadıkları, görme engelli öğrencilere ders veren öğretim elemanlarının da Braille yazı sistemini bilmedikleri için öğrencilerin zorluk yaşadıkları saptanmıştır. Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda lisans 1. sınıfta okutulmakta olan Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi içeriğinde yer alan ve solfej eğitiminde kullanılan "Lavignac 2C" adlı solfej kitabının Braille yazı sistemiyle oluşturulmuş edisyonu olmadığı yapılan görüşmelerle saptanmıştır. Bu alandaki materyal sıkıntısını gidermek amacıyla "Lavignac 2C" kitabı Braille yazı sistemiyle yazılarak görme engelli öğrencilerin kullanımlarına sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Müzik Eğitimi ,Görme Engelli, Materyal Oluşturma

Sayfa Adedi : 65

Danışman : Prof. Nezihe ŞENTÜRK

**MATERIAL PROBLEMS OF VISUALLY IMPAIRED STUDENTS WHO
RECEIVE VOCATIONAL MUSIC EDUCATION AND WRITING THE SAMPLE
OF SOLFEGE BOOK LAVIGNAC 2C WITH THE BRAILLE ALPHABET**

(M.S. Thesis)

Hasan Toyran

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2021

ABSTRACT

In this study, it was tried to identify educational material accessing problems for visually impaired students who received vocational education and an educational material was created for visually impaired students. This descriptive study also has a qualitative research model in terms of detecting problems and material creation. As a result, difficulties arising from accessing materials written in Braille(Braille writing system) for students with visual impairments such as inability to reach libraries abroad, inability to access Braille tools and equipment due to economic deficiencies and not knowing the Braille writing system by lecturers teaching the visually impaired students were realized. Moreover, it was determined that the solfege book named "Lavignac 2C" used in solfege education which is included in the content of Western Music Theory and Practices course in Gazi Education Faculty Fine Arts Education Department has no edition created with the Braille writing system. In order to eliminate the material shortage in this field, the book "Lavignac 2C" was written with the Braille writing system and presented to the use of visually impaired students.

Key Words : Music Education, Blind, Creation Material

Page Number :65

Supervisor :Prof. Nezihe ŞENTÜRK

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	8
1.2. Alt Problemler.....	9
1.2.1. Öğretim Elemanları Yönünden Alt Problemler.....	9
1.2.2. Öğrenciler Yönünden Alt Problemler.....	10
1.3. Araştırmanın Amacı	10
1.4. Varsayımlar	10
1.5. Kapsam Sınırlılıklar	10
1.6. Tanımlar	12
1.7.İlgili Araştırmalar	13
BÖLÜM II	15
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	15

2.1.Müzik Eğitimi.....	15
2.1.1.Genel Müzik Eğitimi.....	15
2.1.2.Mesleki Müzik Eğitimi	16
2.2.Görme Engeli:	16
2.3.Görme Engellilerde Eğitim	16
2.4. Görme Engellilerde Braille Müzik Sistemi.....	17
2.5.Braille Notasını Okuma ve Yazmak İçin Kullanılan Araç ve Gereçler	20
2.5.1. Yazı Kalemı	20
2.5.2.Braille Daktilosu.....	21
2.5.3.Braille Yazı Tabletleri	21
2.5.4.Braille Yazıcı	22
2.5.5. Sensörlü Kitap Okuma Aracı	23
2.5.6.Ekran Okuma Programı	23
2.5.7.Kabartma Ekran.....	24
2.6.Görme Engellilerde Müzik Eğitimi	24
2.7.Müziksel Okuma	33
2.8.Finale Nota Yazım Programı	34
2.9.‘‘Goodfeel’’ Programı	35
BÖLÜM III.....	38
YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Çalışma Grubu	38
3.3.Veri Toplama Araçları	38
3.4.Verilerin Toplanması.....	39
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	39
BÖLÜM IV	40

BULGULAR VE YORUM.....	40
4.1.Öğrencilerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar	40
4.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları.....	40
4.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Cevapları	43
4.1.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sorular ve Cevapları.....	48
4.2.Öğretim Elemanları İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar	49
4.2.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları.....	49
4.2.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları	50
4.2.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları	52
BÖLÜM IV	54
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
4.1.Sonuç	54
4.1.1. Öğretim Elemanları Yönünden Sonuçlar	54
4.1.2. Öğrenciler Yönünden Sonuçlar	54
4.2. Öneriler	55
KAYNAKLAR	58
EKLER.....	61
EK-1.Öğretim Elemanları ile Yapılan Görüşme Soruları	62
EK-2.Öğrenciler ile Yapılan Görüşme Soruları	63
EK-3. Braille Alfabetiyle Oluşturulan Lavignac 2C Kitabının Erişim Adresi	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Braille alfabesini oluşturan hücreler.	18
Şekil 2. Braille alfabesi.	19
Şekil 3. Normal harfler üzerinde Braille harflerinin gösterilişi.....	19
Şekil 4. Yazıdan rakamlara geçiş için kullanılan işaret	20
Şekil 5. Braille yazı kalemi	20
Şekil 6. Braille daktilosu.....	21
Şekil 7. 27 Satırlı braille yazı tableti.....	22
Şekil 8. 4 Satırlı braille yazı tableti.....	22
Şekil 9.Sensörlü kitap okuma aracı.....	22
Şekil 10. Sensörlü kitap okuma aracı.....	23
Şekil 11. Kabartma ekran.....	24
Şekil 12. Braille nota sisteminde yazılan notalar ve değerleri.....	26
Şekil 13. Birlik, ikilik, dördlük ve sekizlik notalar için değer işaretleri.....	27
Şekil 14. Onaltılık, otuzikilik, altmışdördlük, yüzyirmisekizlik notalar için değer işaretleri.	28
Şekil 15. Notalardan sonra yazı yazıldığını belirten işaret..	28
Şekil 16. Anahtarlar	29
Şekil 17. Sus işaretlerinin braille nota sisteminde gösterimi	30
Şekil 18. Ses değiştirici işaretler	31
Şekil 19. Ölçü birimi örnekleri	32

BÖLÜM I

GİRİŞ

Müzik, insanı insan yapan en önemli göstergemiz olan duygularımızın, en rahat biçimde dışavurumudur. Bu özelliğiyle müzik, bireyi hem iç dünyasında hem de yaşadığı toplumda daha da özgür hissettiren yegane olgulardan biridir. Ve bu olgudan her ne nedenle olursa olsun hiçbir insan mahrum bırakılamaz.

''Müzik insan yaşamında doğumundan itibaren hatta daha öncesinden duygularını, tepkilerini etkileyen önemli bir araçtır. Yaşamın tüm boyutlarında onsuz olunamayan bu önemli alan bireysel olarak duygularımızın anlatımını sağladığı gibi birlikte çeşitli ses, çalgı, dans vb. gruplarla paylaşıldığında bireyin müziksel doygunluğunda çok etkili olduğu dünyamızda her geçen gün çoğalan farklı müzik topluluklarının oluşturulmasından anlaşılabilmektedir. Müziksel etkinliklerimiz yurdumuzda da tarih boyunca birlikte müzik yapan topluluklarımızla hem bireysel yaşamımızda hem de sosyal yaşamımızda yerini alarak bugünlere değin ulaşmıştır'' (Şentürk, 2012).

Yukarıdaki ifadelerden hareketle müziğin ve müzik eğitiminin, birey ve toplum üzerindeki önemi vurgulanmıştır.

Tarihte birçok filozof, müziği eğitimin önemli bir parçası olarak kabul etmişlerdir. Platon (MÖ.427-347) müziği ''Ritim ve armoni, insan ruhunun derinlerinde, ruh ve beden arasında duran, vücudun zerafetini ve insan zekasını öne çıkaran, doğru yolda olunduğunun tek ve en güçlü göstergesidir'' şeklinde açıklamıştır. Konfüçyüs (MÖ.552-479) müziğin kişisel ve toplumsal gücüne işaret etmiş, ''Üstün insan, müziği, kültürün mükemmelleşmesi yolunda kullanan insandır. Müzik yaygınlaştığında, insanlar arzularına ve ideallerine ulaştığında, büyük ulusların ortaya çıktıklarını görebiliriz'' demiştir. Aristo (MÖ.384-322) ise ''iyi karaktere ulaşmada erken ve yoğun bir müzik eğitimi''nin önemini vurgulamıştır (Tarman, 2006, s. 9).

Bu ifadelerden de anlaşılaacağı üzere tarih boyunca birçok filozof, müziğin insan yaşamının ayrılmaz bir parçası ve insanlık tarihinde bir gelişimin simgesi olduğunu vurgulanmıştır.

Müzik eğitimi nasıl olursa olsun, müzik eğitiminde benimsenen anlayış ve yaklaşım ile izlenen yol-yöntem nasıl olursa olsun müziksel öğrenme bireyseldir ve birey ancak kendi yaşantısıyla davranış kazanabilir; birey kendi davranışını ancak kendi yaşantısıyla değişikliğe uğratabilir, kendi yaşantısıyla geliştirebilir (Uçan, 1997, s. 8).

Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, öğrenilen bilgiler davranışa dönüşebildiği süreçte eğitimde istenen amaç sağlanmış olunmaktadır. Davranış ise bilgiyi yaşantıya dökmek olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda öğrenilen bilginin yaşantıya dönüşmesi tamamen bireylerin kendi yaşantılarıyla başarabilecekleri bir durumdur.

Çünkü her birey farklı yaşantı ve ruh hallerine sahiptir. Bu nedenle bir birey için bilgiyi davranışa dönüştürme yolları diğer bireyler için geçerli olmayabilir.

Müzik eğitimi alan kişilerin kendi davranışlarında amaca uygun olarak belirli değişikliklerin olması beklenir. Ve bu amaca uygun değişikliğin başarıya ulaşma ile arasında doğru orantılı bir ilişki vardır.

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden yararlanılarak görme engelli bireyler de müzik eğitiminden faydalanabilmektedirler.

1.7.2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanuna göre ise;

“Madde 3.a. Engelli: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiyi,

h. Rehabilitasyon: Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle oluşan engeli ortadan kaldırmak veya engelliliğin etkilerini mümkün olan en az düzeye indirmek, engelliye yeniden fiziksel, zihinsel, psikolojik, ruhsal, sosyal, meslekî ve ekonomik yararlılık alanlarında başarabileceği en üst düzeyde yetenekler kazandırarak; evinde, işinde ve sosyal yaşamında kendine ve topluma yeterli olabilmesi ve engellinin toplum ile bütünleşmesi, ayrımcılığa karşı tüm tedbirlerin alınması amacıyla verilen koruyucu, tıbbî, meslekî, eğitsel, rekreasyonel ve psikososyal hizmetler bütünüdür ifade eder.

Madde 13. Engellilerin yeteneklerine göre mesleğini seçme ve bu alanda eğitim alma hakkı kısıtlanamaz...

Madde 15. Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır. Engelli üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için Yükseköğretim Kurulu bünyesinde araç-gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının hazırlanmasının temini gibi konularda çalışma yapmak üzere Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Merkezi kurulur. Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Merkezinin çalışma usûl ve esasları, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca müştereken hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Engellilerin, her türlü eğitim ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma, sesli, elektronik kitap; alt yazılı film ve benzeri materyal üretilmesini teminen gerekli işlemler, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca müştereken yürütülür.

Kanunda yazan maddeler doğrultusunda engelli bireylerin de diğer sağlıklı bireyler gibi eşit miktarda eğitim hakları vardır ve bu haklar engellenemez.

Bu anlayışla görme engelliler de yükseköğretim programları arasında yer alan mesleki eğitim veren kurumlardan olan müzik öğretmenliği bölümlerinde eğitim alabilmektedirler.

Yükseköğrenim gören görme engelli öğrencilerin etkili bir şekilde eğitim alabilmeleri için, akademik, sosyal ve fiziksel açılardan, gören öğrencilere göre eksik kaldıkları durumları ortadan kaldırmak gerekmektedir. Bu noktada araç- gereç ve materyal temini çok önemli bir alanı teşkil etmektedir. Zira anayasamızda yazan eğitimde fırsat eşitliği ilkesi de bu durumu sağlamaya yönelik bir maddedir.

Bu amaçla, yükseköğrenim gören engelli öğrencilerin öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli akademik ortamın hazırlanmasını ve eğitim-öğretim süreçlerine tam katılımlarını sağlamak amacıyla gerekli önlemleri almak ve düzenlemeler yapmak üzere, Yükseköğretim Kurulu Engelli Öğrenciler Komisyonu, Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi, ÖSYM Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimi ile yükseköğretim kurumları bünyesinde oluşturulacak engelli öğrenci birimleri kurulmuştur (Yükseköğretim Kurumu Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği, 2010).

14.02.2014 tarihli 28913 sayılı Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği'ne göre Yükseköğretim Kurumları Engelli Öğrenci Birimlerinin Görevleri;

a) Yükseköğretim programlarına kaydı yapılan engelli öğrencilerin öğrenimlerini sürdürdükleri sırada eğitim, öğretim, burs, idari, fiziksel, barınma, sosyal ve benzeri alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için alınması gereken önlemleri belirlemek ve ortadan kaldırmak üzere çözüm önerileri sunmak, gerekli düzenlemeleri üniversitede bulunan diğer birimler veya daire başkanlıkları ile eşgüdüm içerisinde yapmak.

b) Engelli üniversite öğrencilerinin akademik, fiziksel ve sosyal yaşamlarını engellemeyecek biçimde öğretim programlarını düzenlemek için engelli öğrencinin devam ettiği eğitim ortamının uygunlaştırılması, engellilere yönelik araç gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının düzenlenmesi konularında çalışmalar yapmak.

- c) Yükseköğrenim düzeyindeki öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik yayın faaliyetlerinde bulunmak, öğretim elemanlarına engellilik ile bunun getirdiği sınırlılıkları ve yapılması gereken düzenlemeleri anlatan ve bilgi veren doküman hazırlamak, bilinç düzeyini arttırmak, ilgililere danışmanlık hizmeti vermek, gerektiği durumlarda hizmet içi eğitim sağlamak.
- ç) Engellilik alanında bilinç ve duyarlılık düzeyini artırmak için program ve projeler geliştirmek, seminer, konferans ve benzeri faaliyetler düzenlemek.
- d) Birimin çalışma programını hazırlamak, yürütmek, faaliyetler için gerekli bütçe ihtiyaçlarını belirlemek ve yıllık faaliyet raporunu hazırlayıp bağlı bulunduğu rektör yardımcısına sunmak.
- e) Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görev ve faaliyet alanına giren konularda konunun taraflarına yönelik yayın, doküman ve bilgilerin yer aldığı, üniversitelerde okuyan engelli öğrencilerin sorunlarını ve isteklerini dile getirmelerine olanak sağlayan, ilgili birimle iletişimine de imkân veren bir internet sitesi oluşturmak.
- f) Alınan kararların ve belirlenen stratejilerin uygulanmasını denetlemek.
- g) Maddi güçlüğü bulunan engelli öğrencilerin yardımcı araç gereçlerinin ücretsiz temini yönünde çalışmalarda bulunmak.
- ğ) Bütün öğrencilerin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek için; engelli öğrencinin sınavlarla ilgili süre, mekân, materyal, refakatçi okuyucu sağlamak ve engelin doğasından kaynaklanan farklılıklara göre alınacak gerekli tedbirleri almak, düzenlemeleri yapmak.
- h) İstihdam olanakları ve mesleklere ilişkin bilgilendirme yapan bilgilendirici kitaplar hazırlanması konusunda çalışmalar yapılmasını ve bunların engelli öğrencilere ulaştırılmasını sağlayacak tedbirler almak.
- ı) Yükseköğretim programlarını kazanan engelli öğrencileri kayıt sırasında tespit etmek.
- i) Üniversite yerleşkesinin ve yerleşkede bulunan yapılar ile açık alanların engelli öğrenciler için ulaşılabilir olmasını sağlamak.

Yukarıda bahsedilen yönetmelik, yükseköğrenim gören görme engelli öğrenciler açısından çok işlevsel görünmesine rağmen, yapılan araştırmalar ve görüşmeler sonucunda, müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında etkili bir şekilde uygulanmadığı görülmektedir.

Eğitim sürecinin her birey için aynı koşullarda gerçekleşmesi beklenir ama her zaman gerçekleşmediği görülmektedir. Bunun en büyük nedeni ise bireysel farklılıklardır. Özellikle özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim koşullarında yaşanan problemlerin ve bu eğitim koşullarının iyileştirilebilmesi için farklı yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır (Görme Engelliler İçin Müzik Eğitim Çalıştayı, 2017).

İnsanlar doğumlarından itibaren çevrelerini analiz etmek için en temel duyu organı olan görme organlarını kullandıkları bilinmektedir.

Görme organından elde ettikleri verileri diğer duyu organlarıyla da sentezleyerek çevreleriyle ilgili genel bir kanı elde etmiş olurlar.

Görme engelli bireyler etraflarını analiz ederken görme duyularından yoksun oldukları için diğer duyu organlarını kullanmak zorundadırlar. Bunlar; dokunma, işitme, koku alma ve tat alma duyu organlarıdır.

Eğitim konusunda bu duyu organlarından en fazla kullanılanlar ise dokunma ve işitme duyu organlarıdır. Bu özellikler göz önünde bulundurularak görme engellilerin eğitimlerinde işitme ve dokunma duyu organlarına hitap eden farklı öğretim materyallerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Az gören bireylerde ise görme kalıntılarından faydalanarak büyütülmüş eğitim materyalleri kullanılmaktadır. Az gören bireyler büyütülmüş eğitim materyalini okuyabilmekte fakat yazamamaktadırlar. Bu durum ise farklı eğitim sorunlarını doğurmaktadır.

İşitmeye dayalı eğitim materyalleri de görme engellilerin eğitimleri için çok önemli bir yere sahiptir. Kitap okuma cihazları ve bilgisayarda yapılan işlemleri seslendiren bilgisayar yazılımları bunlara örnektir.

Etkili bir eğitim-öğretim sağlanması ve görme engelli bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri için hem okuyup hem de yazabilecekleri materyaller kullanılması gereklidir. Bunlar göz önüne alındığında görme engelliler için bütün dünyada kullanılan en etkili eğitim yönteminin Braille yazı sistemi (kabartma yazı) ile yapılan eğitim olduğu bilinmektedir.

Braille yazı sistemi, bütün eğitim alanlarında sağlıklı bir biçimde kullanılmaktadır. Müzik alanında da başarıyla kullanılan Braille yazı sistemi, mesleki müzik eğitimi alan her görme engelli birey tarafından öğrenilmesi gerekli bir sistemdir.

Çünkü Braille yazı sistemi, ülkemiz de dahil olmak üzere bütün dünyada etkin bir biçimde görme engelli bireylerin eğitimlerinde kullanılmaktadır.

Braille yazı sistemi sayesinde basılı ve dijital veriler kabartma yazı haline getirilerek, görme engellilerin kullanımlarına sunulmaktadır.

Görme engelli bireylerin görme yoksunluğundan kaynaklanan okuma zorluğunu gidermeye yönelik kullanılan bütün araç-gereçlere sahip olsalar da yayınlanmış eserlere ulaşmadaki sorunları devam ettiği görülmektedir. Bu hususta ülkemiz, 27 Haziran 2013 tarihinde yapılmış olan görme engelli veya başka bir nedenle basılı materyalleri okuyamayan kişilerin yayımlanmış eserlere erişimini kolaylaştırmak amacıyla yapılan Marakeş Antlaşması'nı 11 Mart 2021 tarihinde 7299 sayılı kanunla onaylamıştır (Resmi Gazete, 2021).

Bu antlaşma, görme engellilerin yayımlanan eserleri, görme engeli olmayan veya başka bir nedenle basılı kaynaklardan yararlanma engeli olmayan kişiler kadar rahat bir şekilde, eserin bütünlüğüne saygı göstererek erişimlerine sunmak ve yararlanıcı kişilerin eserlere alternatif bir yol veya formla erişimini sağlamak amacıyla yapılmış bir antlaşmadır (Marakeş Antlaşması, 2013).

Türkiye’de görme engelli bireylere yönelik olarak açılan ilk körler okulu 1951 yılında Mitat Enç tarafından kurulmuştur ve beş yıl da müdürlüğünü yapmıştır. Aynı zamanda Türkiye’ de ilk kez yetişkin körlerin rehabilitasyonu ve körlüğün engellenmesi amacıyla yönelik Altı Nokta ve Türkiye Körler Vakfını kurmuştur. Bu kurduğu sivil toplum örgütlerini de yurt içi ve yurt dışında temsil etmiştir (Engelsiz Erişim, 2005).

Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi özel eğitim bölümleri de Mitat Enç tarafından kurulmuştur.

Görme engellilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla kurulan diğer bir kuruluş ise ”Eğitimde Görme Engelliler Derneği”dir. Bu dernek, öncelikli olarak görme engelli bireyler olmak üzere engelli bireylerin eğitim ve istihdam alanında karşılaştıkları sorunları ortadan kaldırmak, toplumdaki engellilik algısını olumlu yönde değiştirmek, mevzuat kaynaklı sorunları gidermek, erişebilir materyaller geliştirmek amacıyla 2013 yılında kurulmuştur (Eğitimde Görme Engelliler Derneği, 2020).

Eğitimde Görme Engelliler Derneği’nin bünyesinde bir grup müzisyen ve akademisyenin önderliğinde görme engellilerin hizmetine sunulan ”Engelsiz Nota”adlı online kütüphane kurulmuştur. Bu kütüphanenin amacı, Türkiye’deki müzikle ilgilenen tüm görme engelli bireylerin nota ihtiyaçlarını karşılayabilmektir (Engelsiz Nota, 2020).

Görme engellilerin eğitim materyali ihtiyaçlarını gidermek amacıyla çıkarılan kanun ve yönetmeliklerin, kurulan bu kurum ve kuruluşların yeterli olmadığı yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmaktadır.

Adıyaman (2020)’’Müzik Eğitimi Alan Görme Engelli Öğrencilerin Flüt Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi’’ adlı yüksek lisans tezinde, çalgı eğitimi esnasında süreci yavaşlatan en önemli etkenlerden birisinin de Braille nota eksikliği olduğu saptanmıştır. Üniversitelerin müzik bölümlerinde öğrenim gören müzik öğretmeni adaylarına Braille nota eğitiminin verilmemesi, öğrencilerin ise Braille nota eğitimi almadan çalgı eğitimi sürecine başlaması ise başka sorunları doğurduğu görülmüştür.

Anlaşılabacağı üzere Braille nota sisteminde görme engelliler için yazılmış yeterli kaynak bulunmamaktadır. Bu alandaki eksiklik yapılacak olan çalışmanın konusunu oluşturmuştur.

1.1.Problem Durumu

Bilindiği üzere mesleki müzik eēitiminde notalar çok önemli bir yer teēkil etmektedir. Notalar mziēin alfabesini oluēturan ve soyut olan mziēi, gözlerimiz ile grebileceēimiz bir somutluēa dnētren müzik yazılarıdır. Görme engelli bireylerin Braille yazı sisteminde yazılan notalara ulaēabilmeleri için ve bu konuda kanunen de eēitimde fırsat eēitliēi ilkesini ele alarak, görme engelli bireylerin bu notalara kendi okuyabildikleri Braille yazı sistemiyle eriēmelerinin saēlanması gerekmektedir. Ülkemizde bu alanda büyük eksiklikler olduēu yapılan ilgili tez ve araētırmalarda belirtilmiētir.

Özel (2018) “Amerika Birleēik Devletleri’nde Görme Engellilerin Müzik Eēitimde Braille Nota Sisteminin Kullanımı ve Türkiye’deki Durumunun İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde bu durum ēyle aktarılmıētır; bulgular sonucunda, görme engelli bireylerin Braille nota kaynaklarına eriēme durumlarının, müzik eēitimi üzerinde doērudan etkisinin olduēu grlmētir. Notaları Braille alfabesine çevirirken çevrelerindeki arkadaşlarından yardım alan katılımcıların; dersleri diēer gören ērencilerle aynı düzeyde takip edemedikleri ve verilen ödevleri de haliyle zamanında yapamadıkları, bu nedenle de eēitimcilerinin olumsuz tutumlarına maruz kaldıkları grlmētir.

Böylece görme engelli bireyler için Braille nota sistemiyle yazılmıē notalara eriēme durumlarının bireyleri doērudan etkilediēi ortaya konulmuētur.

Doēar (2004)’e göre görme engelli müzik ēretmenlerinin sorunlarından birisi de müzik eēitimi ile ilgili geliēmeleri yeteri kadar takip edememeleridir. Bu durumun nedeni olarak da görme engelli müzik ēretmenlerinin kullanabilecekleri sesli kaynakların yetersiz oluēu ve basılı kaynakların kabartma yazılı hallerinin mevcut olmaması veya kısıtlı olması örnek gösterilebilir. Yapılan bu alıēmada mesleki müzik eēitimi almıē müzik ēretmenlerinin eēitim materyallerine ulaēmadaki sorunlarını dile getirmiētir.

Bu konudaki yapılmıē olan araētırmaların özüne bakacak olursak, mesleki eēitim alan veya almıē olan görme engelli bireylerin, genel sıkıntılarının eēitim materyali bulamama veya eriēememe olduēu aıēa çıkmaktadır.

Görme engelli müzik ēretmenliēi ērencilerin mesleki müzik eēitimi alırken aldıkları en önemli derslerden bir tanesi de Batı Mziēi Teori ve Uygulaması dersidir.

Bu ders lisans eğitiminin ilk iki döneminde okutulan zorunlu bir derstir. Dersin içeriğini büyük ölçüde solfej eğitimi oluşturmaktadır. Notaların öğretimiyle başlayan solfej eğitimi hayat boyu bireyin mesleki açıdan gelişmesine ve yetişmesine yardımcı olacak bir derstir. Bu ders için görme engelli öğrencilerin kullanacağı eğitim materyalleri oldukça kısıtlıdır. Önceki incelediğimiz çalışmalar da bu kanıyı doğrular niteliktedir.

Görme engelli öğrencilerle yapılan görüşmeler sonunda solfej eğitimi için kullanılan lavignac 1A ve 2A kitaplarının Braille alfabesiyle yazılmış olduğu ve bu kitaplardan sonra en çok kullanılan kitabın ise Lavignac 2C kitabı olduğu saptanmıştır ve Lavignac 2C kitabının Braille nota sistemiyle yazılmadığı görülmüştür.

Yukarıda verilen bilgiler ışında problem cümlesi ‘‘Mesleki Müzik Eğitimi Alan Görme Engelli Öğrencilere Yönelik Materyaller yeterli midir? Sorusundan hareketle mesleki müzik eğitimi alan görme engellilere yönelik materyal oluşturulabilir mi? Sorusuna yanıt aramaktır.

1.2. Alt Problemler

1.2.1. Öğretim Elemanları Yönünden Alt Problemler

- 1- Görme engelli öğrencisi bulunan müzik öğretmenliği bölümlerinde Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersine giren öğretim üyelerinin Braille yazı sistemi ile ilgili sorunları nelerdir?
- 2-Görme engelli öğrencisi bulunan müzik öğretmenliği bölümlerinde Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersine giren öğretim üyelerinin solfej ve materyal konusundaki sorunları nelerdir?
- 3- Görme engelli bireyler için örnek bir çalışma mahiyetinde Lavignac 2C solfej kitabı nasıl oluşturulabilir?

1.2.2. Öğrenciler Yönünden Alt Problemler

- 1- Görme engelli öğrencisi bulunan müzik öğretmenliği bölümlerinde Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersini alan görme engelli öğrencilerin Braille yazı sistemi ile ilgili sorunları nelerdir?
- 2- Görme engelli öğrencisi bulunan müzik öğretmenliği bölümlerinde Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersini alan görme engelli öğrencilerin solfej ve materyal konusundaki sorunları nelerdir?
- 3- Görme engelli bireyler için örnek bir çalışma mahiyetinde Lavignac 2C solfej kitabı nasıl oluşturulabilir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; mesleki müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilerin materyal sorunlarını saptamak ve Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan “Lavignac 2C” adlı kitabın Braille alfabesiyle yazıldığı bir kaynak bulunmadığından bu kitabı Braille yazısıyla yazarak görme engelli öğrencilerin eğitimlerine katkı sağlamaktır.

1.4. Varsayımlar

Araştırma şu varsayımlara dayanmaktadır:

- 1- Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçlarının araştırma amaçlarına uygun olduğu,
- 2-Yazılacak olan Lavignac 2C kitabının öğrencilerin solfej eğitimlerinde yarar sağlayacağı ve bu alandaki çalışmaların artması konusunda da farkındalık yaratacağı varsayılmaktadır.

1.5. Kapsam Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1- Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,
- 2- 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı,
- 3- Lisans 1. Sınıfta uygulanan Batı Müziği Teori ve Uygulamaları Dersi,

4- Çalışma grubunda yer alan 4 öğretmen ve 4 görme engelli öğrenci,

5- Ankara ili, Çankaya ilçesi,

6-Lavignac 2 C solfej kitabı örnekleme ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Mesleki Müzik Eğitimi: “Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar” (Uçan, 1994, s. 27).

Körlük: “Körlüğün yasal tanımı şöyledir; tüm düzeltmelerle birlikte gören gözün olağan görme gücünün onda birine yani 20/200 lük görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan ya da görme açısı yirmi dereceyi aşmayan kişilere kör denilmektedir” (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1992, s. 25).

Eğitim Açısından Körlük: “Eğitim açısından kör kişi, görme yetersizliğinden çok ağır derecede etkilenen, mutlaka kabartma alfabeye (braille) ya da konuşan kitapların kullanılmasına gereksinim duyan kişidir. Az gören ise, büyütücü araçlar yardımıyla ya da büyük puntolu yazılı materyali okuyabilendir” (Özsoy vd. 1992).

Solfej: Bir müzik yazısını müziğin harfleri olarak nitelendirebilecek notaların ad, yükseklik, süre(ritm), hız, gürlük ve ayrıntılarıyla seslendirmeye” müziksel okuma(solfej)” denir (Özgür, Aydoğan, 2009, s. 4).

1.7.İlgili Araştırmalar

Yapılan araştırmalarda, yapılacak araştırma konusuna ilişkin bir çalışma bulunmamıştır. Benzer konularda araştırmalar bulunmaktadır. Bunlar aşağıda belirtilmiştir.

Özel (2018) “Amerika Birleşik Devletleri’nde Görme Engellilerin Müzik Eğitimde Braille Nota Sisteminin Kullanımı ve Türkiye’deki Durumunun İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinin amacı; Amerika’da yaşayan görme engelli bireylerin Braille alfabesiyle yazılmış nota kaynaklarına erişimlerinin nasıl olduğu ve bu erişilen kaynakların müzik eğitiminde nasıl kullanıldıkları incelenerek; Türkiye’de görme engellilerin kullanımlarına sunulabilecek bir kütüphane oluşmasına katkı sağlamak olarak belirtilmiştir.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır ve nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak literatür taraması yapılmış, görüşme formları hazırlanmıştır.

Toplanan verilerden elde edilen bilgilere göre Amerika Birleşik Devletleri’nde görme engelli öğrencilerin eğitim kaynağına erişimlerinde sıkıntı yaşamadıkları, ülkede bulunan Ulusal Körler Kütüphanesi, Ulusal Körler Federasyonu ve Amerikan Körler Basımevi gibi kurumların varoluşu sayesinde bu sıkıntıların önüne geçildiği ayrıca bu kurumların Braille nota öğretimi için kurslar da verdiği görülmüştür.

Ülkemizde ise görme engelli kaynaştırma öğrencilerinin Braille nota sistemini tam olarak bilmedikleri, bilen öğrencilerin körler okulunda öğrendikleri fakat körler okulunda da öğrenemeyen öğrencilerin olduğu saptanmıştır.

Araştırmada, Braille nota sistemiyle yazılmış olan kaynaklara erişimin sınırlı olduğu görülmüştür. Müzik eğitimi alan öğrencilerin bir kısmı notalarını kendileri yazmakta veya yurt dışından temin ettikleri belirtilmiştir.

Bu konuda bilgisayar teknolojilerinden yararlanılmaması ve Braille yazı sisteminde yazılmış müzik kitaplarını tedarik eden devlete bağlı kütüphanelerin olmayışı, Braille nota kaynaklarına ulaşmayı sınırlamaktadır.

Doğar (2004) ‘‘Görme Engelli Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Açıdan Karşılaştıkları Güçlükler’’adlı yüksek lisans tezinde örgün eğitim kurumlarında görev yapan görme engelli müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar incelenmiş olup bu alana dair çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini 2003, 2004 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve ortaöğretim okulları, görme engelliler eğitim kurumlarında görev yapan görme engelli öğretmenler oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket ve görüşme formları kullanılmıştır. Analizler sonucunda görme engelli müzik öğretmenlerinin eğitim-öğretim araçlarından yeterince faydalanamadıkları ve müzik ile ilgili gelişmeleri izleyemedikleri ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak müzik dersi için mevcut kullanılan tüm materyallerin, engelli müzik öğretmenlerinin kullanımına uygun hale getirilmesi önerisinde bulunulmuştur. Bunu ise mevcut müzik dersi programının kabartma yazı ve kaset cd şeklinde hazırlanması şeklinde uygulanması gerektiği vurgulanmıştır

Adıyaman (2020) "Müzik Eğitimi Alan Görme Engelli Öğrencilerin Flüt Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde, Türkiye'deki üniversitelerde müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilerin görüşleri doğrultusunda flüt eğitiminde karşılaştıkları problemleri saptamak, belirlenen problemlere yönelik farkındalık oluşturmak, flüt eğitimini görme engelli öğrenciler için en verimli hale getirmek ve belirlenen problemlere çözüm önerileri bulmak amaçlanmıştır. Betimsel temelli nitel bir araştırma özelliğine sahiptir.

Araştırmanın evrenini Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nden iki görme engelli öğrenci, Marmara Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nden bir görme engelli öğrenci, Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuvarı Çalgı Eğitimi Bölümü'nden bir görme engelli öğrenci, Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nden bir öğrenci olmak üzere toplam beş görme engelli öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmış ve elde edilen veriler analiz edildiğinde, öğrencilerin dudak pozisyonunda zorlandıkları, duruş ve tutuş pozisyonlarında zorlandıkları, eserleri kayıttan dinleme yöntemiyle çalıştıkları için ders tempolarının yavaşladığı, Braille nota teknolojilerinden faydalanamadıkları, flüt eğitimi alan görme engelli öğrencilere ders veren öğretmenlerin özel eğitim alanında yeterli bilgiye sahip olmadığı belirtilmiştir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, bireyin doğuştan gelen müzik yetisini geliştiren, müziksel yaşantısı boyunca bu yetisini daha bilinçli ve verimli hale getiren bir eğitim türüdür.

Müzik eğitimi, kısaca, ''müziksel davranış kazandırma'', ''müziksel davranış değiştirme'' ya da ''müziksel davranış geliştirme'' sürecidir (Uçan, 1997, s.5).

"Başka bir tanıma göre müzik eğitimi, ''bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) değiştirme ya da bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak (belirli biçimde) geliştirme sürecidir'' (Uçan, 1997, s. 8).

Müzik eğitimi, temelde, genel, özengen(amatör) ve mesleki(profesyonel) olmak üzere, üç ana amaca yönelik olarak düzenlenip gerçekleştirilir (Uçan, 1997, s. 25).

2.1.1.Genel Müzik Eğitimi

''Genel müzik eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program ayrımı gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir 'insanca yaşam' için gerekli asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar'' (Uçan, 1994, s. 26).

Genel müzik eğitimi anaokulundan başlayarak üniversiteye kadar çeşitli kurumlarca yürütülür.

Anaokulu ve ilköğretim 4. Sınıf sonuna kadar sınıf öğretmenleri, ortaokul ve lisede müzik öğretmeni tarafından verilir. Üniversitelerin durumuna göre ise müzik okutmanı veya müzik öğretim üyeleri tarafından bu eğitim verilir.

Genel müzik eğitimi şuan ki durumda lise ve üniversitelerde zorunlu olmayıp diğer eğitim kademelerinde zorunlu olarak verilmektedir.

2.1.2.Mesleki Müzik Eğitimi

"Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütününü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar" (Uçan, 1994, s. 27).

Mesleki müzik eğitimi bireyin kendi yeteneği ve ilgisi doğrultusunda tercih ettiği ve belirli şartları sağlayarak, ilgili kurumların yaptığı sınavları da başarı ile geçerek almaya hak kazandığı eğitimidir. Bu eğitimi tercih eden bireyler aldıkları mesleki müzik eğitimini, ilerideki yaşantılarında müziği meslek olarak seçmeyi düşünüp ve bu bilinçle profesyonel olarak bu eğitimi almaktadırlar.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlar;

Ortaokul, lise ve üniversite düzeylerinde eğitim veren konservatuvarlar, anadolu güzel sanatlar liselerinin müzik bölümleri, eğitim fakültelerinin müzik eğitimi-müzik öğretmenliği bölümleri ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümleri yer almaktadır.

2.2.Görme Engeli:

“Körlüğün yasal tanımı şöyledir; tüm düzeltmelerle birlikte gören gözün olağan görme gücünün onda birine yani 20/200 lük görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan ya da görme açısı yirmi dereceyi aşmayan kişilere kör denilmektedir” (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1992, s. 25).

"Körlüğün bu tıbbi tanımına ek olarak az gören tanımı da vardır. Yasal tanımlama sistemine göre, görme keskinliği 20/70 – 20/200 arasında olan kişilere az gören kişiler denmektedir. Anlamı ise, normal gören kişinin 21 metreden gördüğünü, az gören kişinin 6 metreden ya da daha kısa mesafeden görebilmektedir" (Özsoy vd. 1992).

2.3.Görme Engellilerde Eğitim

Körlüğün yasal tanımı dışında eğitim açısından da belirli bir tanımı bulunmaktadır.

“Eğitim açısından kör kişi, görme yetersizliğinden çok ağır derecede etkilenen, mutlaka

kabartma alfabeye (braille) ya da konuşan kitapların kullanılmasına gereksinim duyan kişidir. Az gören ise, büyütücü araçlar yardımıyla ya da büyük puntolu yazılı materyali okuyabilendir'' (Özsoy vd. 1992).

2.4. Görme Engellilerde Braille Müzik Sistemi

Görme engelli öğrencilerin eğitim sorunları ilk kez 1784'de Fransa'nın başkenti olan Paris'te Valentino Heouy'un açtığı okul ile birlikte ortaya konulduğu konusunda; Lasky, Putherford, Rodenberg, Enç ve diğer yazarlar ortak görüşte yer almaktadırlar. Görme engelli öğrencilerin eğitim sorunları ile ilgili yapılan gelişmeler Fransa'dan başlayarak, Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde de devam etmiş ve daha sonrasında da birçok ülkelere bu gelişmeler yayılmıştır (Şendurur, 1995, s. 13).

1809 yılında Fransa'da, Paris yakınlarında, kabartma yazının babası olarak bilinen Louis Braille dünyaya gelmiştir. Üç yaşındayken bir kaza sonucu kör olmuş ve bu nedenle on yaşında Genç Körler Enstitüsü'ne başlayan Braille on yedi yaşında bu okuldan mezun olmuştur. On dokuz yaşında öğretmen olmaya hak kazanan Braille, 1819'da Paris'e gelmiştir. Süvari ve mühendis olan Charles Barbier'in yanında, sinyal kodları ile ilgilenmiştir (Dönmez vd. 2011).

Charles Barbier 18.yy.da Fransız ordusunda görev yapmış bir subaydır. Braille yazı sisteminin temeli olarak kabul edilen ''gece yazarlığını'' keşfetmiştir. Bunun amacı gece savaş alanı iletişimini sağlamaktır. Barbier sistemi on iki kabartma noktadan oluşmaktaydı. Louis Braille, Barbier sistemiyle ilgilenmeye başladı ve Charles Barbier'in yanında bu sistemi yakından inceledi. On iki kabartmalı noktadan oluşan bu sistemin okunmasında ve yazılmasında sıkıntılar yaşanmaktaydı. Daha sonrasında Louis Braille bu sistemi on iki kabartmalı noktadan altı kabartmalı noktaya indirgeyerek Braille yazı sisteminin temellerini atmış oldu (Eldridge, 2019).

Böylece yazı yazmak için kullanılan kabartma noktaların sayıları azalınca okunması daha da kolay bir hale geldi.

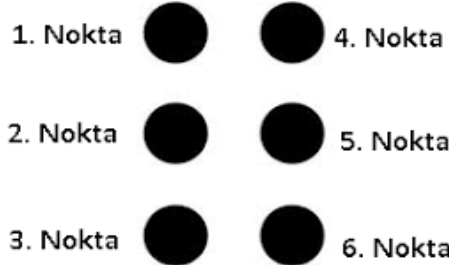
Braille Yazı Sistemi 1829 yılında Fransa'da Louis Braille tarafından icat edilmiştir. Bu yazı sistemi görme engellilerin eğitim ve öğretimlerinde altı nokta temeline dayanan bir

sistemdir. Sistemi icat eden kişi Louis Braille olduğu için sistemin adı da Braille Yazı Sistemi olarak adlandırılmıştır (MEB, 1991).

Türkiye’ de ise görme engelliler eğitimi ilk kez İstanbul’da 1889 yılında Grati Efendi’nin açtığı ticaret mektebinin içerisinde başladığını Enç ve arkadaşları belirtmektedir. Daha sonrasında Ankara, İzmir, Gaziantep, Kahramanmaraş, Gelibolu, Niğde ve Tokat’ta da olmak üzere görme engelli okullarının sayıları artmıştır.

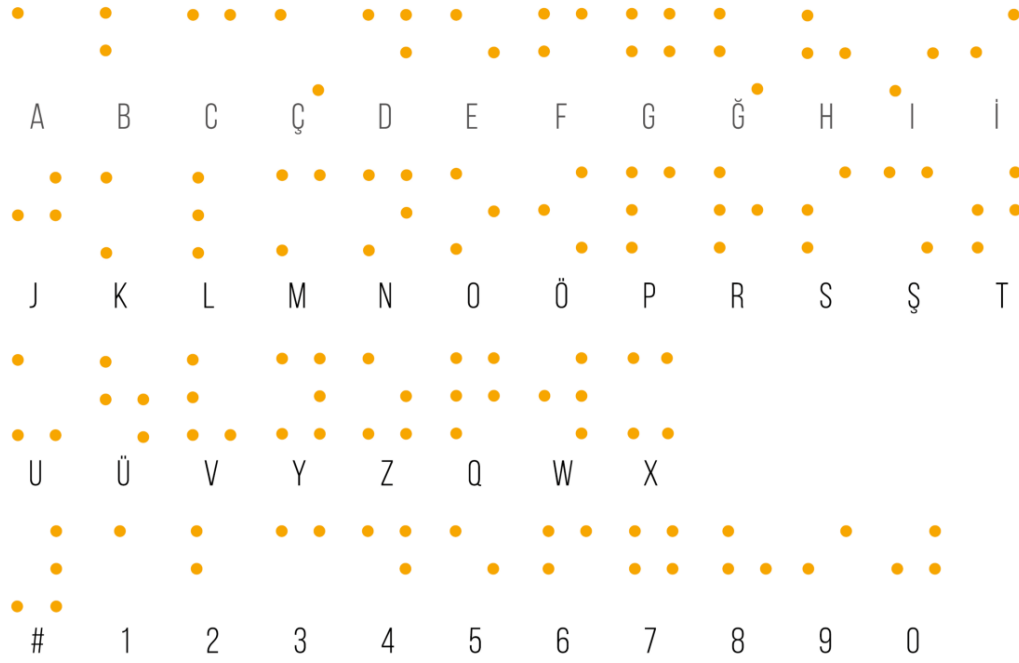
Bu okullar içerisinde en yaygın öğretilen eğitim sisteminin de ‘‘Braille’’ sistemi olduğu gözlemlenmiştir (Şendurur, 1995, s.13).

Braille yazı sisteminin temelini altı tane nokta oluşturmaktadır. Bu noktalar yukarıdan aşağıya düşey biçimde yan yana yazılan, üçer noktalı ikişerli sıradan oluşmaktadır. Bu ikişerli sıralardan oluşan üçerli noktalar, sol tarafta yer alan sıranın ilk noktasından başlanarak numaralandırılmaktadır. Soldaki sıranın en üst noktasından başlayarak aşağıya doğru bir, iki ve üçüncü noktalar, sağdaki sıranın ise en üst noktasından başlayarak aşağıya doğru, dört, beş ve altıncı noktalar olarak adlandırılmaktadır (MEB, 1991).

Şekil 1. Braille alfabesini oluşturan hücreler. ‘‘Braille kabartma yazı klavuzu’’, 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

Görme engelliler için dokunma duyusunu etkin bir biçimde kullanarak geliştirilen, Louis Braille’in bulmuş olduğu altı noktadan oluşan bu sistemde, altı noktanın kombinasyonlarıyla altmış üç karakter oluşturulabilmektedir.

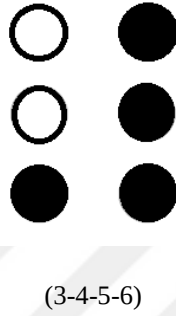
Şekil 2. Braille alfabesi. <https://medium.com/türkiye/braille-türkçe-yazı-tipi-fbe8ebcc10a2> sayfasından erişilmiştir.

Şekil 3. Normal harfler üzerinde Braille harflerinin gösterilişi. <https://medium.com/türkiye/braille-türkçe-yazı-tipi-fbe8ebcc10a2> sayfasından erişilmiştir.

Yukarıdaki şekillerden de anlaşılacağı üzere her harf Braille sistemindeki altı noktanın belirli dizilimleriyle bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Örneğin ‘A’ harfi için 1. nokta, ‘B’ harfi için 1 ve 2. noktalar, ‘C’ harfi için 1 ve 4. noktalar yan yana getirilmiştir.

Rakamların da harflerle benzer biçimde yapıldığı da yukarıdaki şekillerden anlaşılmaktadır. Örneğin ‘1’ rakamı ile ‘A’ harfi aynı şekle sahiptir, ‘2’ rakamı ile ‘B’ harfi, ‘3’ rakamıyla ‘C’ harfi aynı dizilimlere sahip noktalardan oluşmaktadır. Harfler ile rakamlar arasındaki karışıklıkları önlemek amacıyla, harflerden sonra rakam yazılacak ise yazılacak rakamlardan önce veya rakam yazılı ise harfe geçiş yapıldığını belirtmek amacıyla harfleri yazmadan önce değer işareti konulur. Bu değer işareti 3, 4, 5 ve 6. noktaların bir araya gelerek oluşan işarettir. Ve böylece rakamların veya harflerin okunacağı bölüme gelindiği anlaşılır. Noktalama işaretleri de bu altı noktanın farklı dizilimleriyle oluşmaktadır.

Şekil 4. Yazıdan rakamlara geçiş için kullanılan işaret. ‘Braille kabartma yazı klavuzu’, 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

2.5.Braille Notasını Okuma ve Yazmak İçin Kullanılan Araç ve Gereçler

2.5.1. Yazı Kalemi

Şekil 5. Braille yazı kalemi. MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ‘Görme Engellilere Okuma ve Yazma Eğitim Klavuzu’, 2013

Braille yazı yazma sisteminde yazı yazma amacıyla kullanılan uçları sivri araçlardır.

2.5.2.Braille Daktilosu

Şekil 6. Braille daktilosu. <https://www.ansiklodedi.com/cwiki/wiki/Daktilo> sayfasından erişilmiştir.

Braille yazı sistemini oluşturan altı noktalı kabartma yazıyı yazmaya yarayan araçtır. Birbirine eşit olan altı tane tuş Braille yazı sistemindeki altı noktayı yazmak için kullanılır. Bunlar ile beraber braille daktilosunda, boşluk tuşu, kağıt çevirme tuşu ve bir alt satıra geçmek için gerekli tuşları bulunmaktadır (MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2013, s. 23).

2.5.3.Braille Yazı Tabletleri

İçerisine uygun yazı kağıdı konularak Braille kalemi yardımıyla yazı yazmak için kullanılan araçtır. Tabletın arasına A4 boyutunda kağıt takılır ve bu kağıda yazılan kabartma notaların kalıcılığını sağlamak amacıyla kullanılan kağıtlar normalde kullanılan A4 kağıtlara göre biraz daha kalındır. Bu bağlamda kullanılacak kağıtlar 180g, 200g ve 220g olmak üzere üç farklı kalınlıkta olmalıdır. Kağıt takıldıktan sonra istenilen yazılar sağdan sola olmak üzere tabletteki ilgili olan boşluklara Braille yazı kalemi kullanarak baskı yapma yöntemiyle yazılmış olunur. Yazı işlemi bittikten sonra yazılan kağıt, Braille yazı tabletinden çıkartılarak ters çevrilir ve soldan sağa okunur. 4 satırlık ve 27 satırlık olmak üzere 2 çeşit Braille yazı tableti bulunmaktadır.

Şekil 7. 27 Satırlı braille yazı tableti. <http://www.emoteknoloji.com/urunler/yazi-tableti-27-satir/detay> sayfasından erişilmiştir.

Şekil 8. 4 Satırlı braille yazı tableti. <http://www.emoteknoloji.com/urunler/yazi-tableti-4-satirlik/detay> sayfasından erişilmiştir.

2.5.4.Braille Yazıcı

Bilgisayarda hazırlanan veriler uygun formatlara çevirilerek braille yazıcısı yardımıyla çıkartılır.Araştırmanın içeriğini oluşturan materyal geliştirme kısmında ise braille yazıcısı kullanılmıştır.

Şekil 9.Sensörlü kitap okuma aracı.
<http://www.bilgiogzurlugu.com/content/view/261/221/index.htm> sayfasından erişilmiştir.

2.5.5. Sensörlü Kitap Okuma Aracı

Görme engelli bireylerin basılı halde bulunan materyallerden faydalanabilmeleri için kullanılmaktadır. Basılı olan materyalleri tarayarak istenilen formatta(waw,xml,rtf,txt vd.) ses veya metin olarak bilgisayar ortamına aktarır (MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2013, s. 26).

Şekil 10. Sensörlü kitap okuma aracı.

<http://www.bilgiozgurlugu.com/content/view/261/221/index.htm> sayfasından erişilmiştir.

2.5.6.Ekran Okuma Programı

Bu program, bilgisayarda bulunan metinleri seslendirme yöntemiyle görme engelli bireylerin kullanımına sunmaktadır. Görme engelliler bu program sayesinde bilgisayarlarının klavyesiyle istedikleri işlemi rahatlıkla yapabilmektedir.

İsterlerse bir metni hece hece veya herhangi bir bölümünü, isterlerse de metnin tümünü okuyabilir veya kendileri istedikleri metni yazabilirler (MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2013, s. 26).

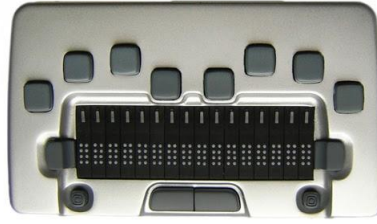
Basılı olan kaynaklar da tarama yöntemiyle bilgisayar ortamına alarak, ekran okuyucu programlar ile okunmasını sağlamaktadır. Taranan kitaplar bilgisayara resim dosyaları halinde kayıt edilir ve ‘‘OCR’’ adı verilen bir program yardımıyla resim halinde taranan kitaplar yazı formatına çevrilir. Yazı haline çevrildikten sonra ekran okuyucu programlar sayesinde kitaplar seslendirilir. Bu sayede basılı olan kaynaklar da görme engelli bireylerin kullanımına sunulmaktadır (Kulaklarıyla Okuyanlar, 2017).

Sonuç olarak ekran okuma programı, görme engelli bireylerin aktif bir şekilde bilgisayar teknolojisini kullanabilmesini sağlamaktadır. Bu programlar arasında en etkin kullanılan

program ‘‘Javs For Windows’’programıdır. Bu program bilgisayarın açılışıyla devreye girip yapılan bütün işlemleri seslendirir. Sadece ‘‘Windows’’işletim sistemiyle çalışmaktadır. Türkçe dahil olmak üzere birden fazla dil seçeneğine sahiptir.

2.5.7.Kabartma Ekran

Bilgisayara bağlı olarak kullanılan kabartma ekran aynı zamanda sesli okuma programına da ihtiyaç duyar. Dijital olarak hazırlanan veriler kabartma ekran üzerinde Braille yazısı şeklinde kabartı yazı oluşturur. Böylece görme engelli bireyler, dijital olarak hazırlanan verileri, basılı Braille metinleri gibi rahatça kabartmalı ekrandan okuyabilmektedirler. Söz konusu çalışmada yapılacak olan materyal tasarımı yalnızca baskı haliyle olmayacak, oluşturulan materyalin dijital hali de mevcut olup kabartmalı ekrandan da rahatça okunabilecektir.

Şekil 11. Kabartma ekran.<http://www.beyid.com.tr/kabartma-ekranlar-ve-not-alma-cihazlari/> sayfasından erişilmiştir.

2.6.Görme Engellilerde Müzik Eğitimi

Müziğin, insanın duygu ve düşüncelerini aktardığı soyut bir kavram olduğu bilinmektedir. Bu nedenle müziği duyabilir fakat göremeyiz. Bu soyut olan olguyu somutlaştırmak için müziğin alfabesi olan notaları kullanırız. Notalar ise müziği yazmaya yarayan gerekli işaretleri temsil etmektedir. Notaları kullanarak hem dinlediğimiz bir müziği notalarıyla takip edip somutlaştırabilir hem de kendi müziğimizi oluşturabiliriz.

Notalar görsel olduğundan, görme duyusunu normal olarak kullanabilen bireyler notaları kolay bir şekilde öğrenebilir ve kendi becerileri doğrultusunda kullanabilirler. Fakat görme engelli bireyler için böyle bir durum söz konusu olmamaktadır.

Tarih boyunca görme engelli bireylerin de gören bireyler gibi müzik olgusundan eşit bir şekilde faydalanabilmeleri için çeşitli nota öğretim sistemleri geliştirilmiştir. Bunlara örnek olarak notaların şekillerini büyütüp kabartma hale getirerek nota öğretilmeye çalışıldıysa da bu sistemin, görme engelliler tarafından çok yavaş okunabildiği için ve görme engellilerin bu nota okuma sisteminde notaları okuyabildikleri fakat yazamadıkları için kullanışlı bir nota okuma sistemi olmadığı ortaya çıkmıştır. Görme engellilerin müzik eğitimlerinde tarihten bugüne birçok eğitim sistemi kullanıldıysa da bütün dünyaca kullanılan en etkili sistem Braille Nota Sistemi'dir.

Bu sistemle görme engelli bireyler hem okuyabilmekte hem de yazabilmektedirler. Mesleki müzik eğitimi alan görme engelli bireylerin bu sistemi öğrenmeleri kendi mesleki gelişimleri için çok önemlidir.

İcat edildiği 1829 yılından itibaren bugün de dahil olmak üzere bütün dünyada yaygın olarak kullanılan Braille yazı sistemi Louisse Braille tarafından Fransa'da icat edilmiştir.

Bu yazı sistemi sadece alfabede kullanılan harfleri ya da rakamları değil müzik işaretlerini de bünyesinde barındırmaktaydı. 1829-1834 yılları arasında Louis Braille müzik yazısında önemli değişiklikler yaptı ve Braille yazısını günümüzdeki kullanılan haline kavuşturdu. Braille yazı sisteminin icat edildiği dönemlerde görme engelli müzisyenler için başka yazı sistemleri de kullanılmaktaydı. Bu yazı sistemleri harfler, rakamlar ve notaların kabartılmış hallerinden oluşmaktaydı. Ve bu sistemlerin en önemli sorunu okunabilmeleri fakat görme engelli bireyler tarafından yazılamayışlarıydı (MEB, 1991).

	DO	RE	Mİ	FA	SOL	LA	Sİ
Birlik ve 16'lık							
Notalar	1-3-4-5-6	1-3-5-6	1-2-3-4-6	1-2-3-4-5-6	1-2-3-5-6	2-3-4-6	2-3-4-5-6
İkilik ve 32'lik							
Notalar	1-3-4-5	1-3-5	1-2-3-4	1-2-3-4-5	1-2-3-5	2-3-4	2-3-4-5
Dörtlük ve 64'lük							
Notalar	1-4-5-6	1-5-6	1-2-4-6	1-2-4-5-6	1-2-5-6	2-4-6	2-4-5-6
Sekizlik ve 128'lik							
Notalar	1-4-5	1-5	1-2-4	1-2-4-5	1-2-5	2-4	2-4-5

Şekil 12. Braille nota sisteminde yazılan notalar ve değerleri. "Braille kabartma yazı klavuzu", 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

Solfej sisteminde, ölçeğin yedi derecesi do, re, mi, fa, sol, la ve ti sesleridir. Bu notalar için karşılık gelen braille karakterleri, yazı dilindeki braille karakterlerinden "d" den "j" ye kadar olan harfler ile aynı dizilime sahiptir (Nichols, 2010).

Braille yazı sisteminde altı noktanın dizilimlerinden oluşan birbirinden farklı altmış üç karakter ortaya çıkmaktadır. Bu sistemde yazılacak harfler de sayılar da rakamlar da ve diğer bütün işaretler de altmış üç farklı karakterle yazılmak zorundadır.

Bu imkan kısıtlılığını önlemek amacıyla, baş kısımlarına ayırıcı işaretler konularak, harf, rakam ve nota yazımlarında aynı karakterler kullanılmaktadır.

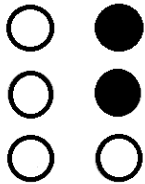
Yukarıdaki şekli de göz önünde bulundurarak, sekizlik ve 128'lik süre değerlerine sahip nota dizisi sırasıyla;

Do notası ile "D" harfinin dizilimi, re notası ile "E" harfi, mi notasıyla "F" harfi, fa notasıyla "G" harfi, sol notasıyla "H" harfi, la notasıyla "I" harfi ve si notasıyla da "J" harfinin Braille yazı sistemindeki dizilimleri aynıdır.

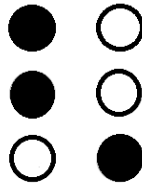
Braille nota sisteminde şekil olarak tamamen aynı yazılan fakat süre değerleri farklı olan notalar mevcuttur. Örneğin Birlik ve 16'lık "do" notasının şekilleri tamamen aynıdır, sekizlik ve 128'lik "mi" notasının da şekli aynıdır ve bunun gibi birçok örnekle yukarıdaki tabloda karşılaşmak mümkündür.

Bu benzerlikler sorun doğurmaktadır. Bu sorunları çözmek için öncelikle nota yazılan ölçü sayısına dikkat etmek gerekir. Bir ölçü içerisinde ne kadar süre değerinde nota olduğu hesaplanabilirse bu karışıklık önlenmiş olmaktadır.

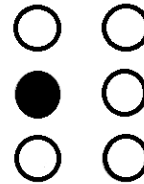
Fakat aynı ölçü içerisinde söz konusu olan, şekilleri aynı fakat süre değerleri farklı notalar art arda geldiğinde ise iki nota arasına değer işaretleri konulur. Bu işaretler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

(4-5)

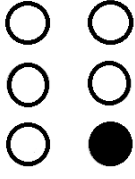

(1-2-6)

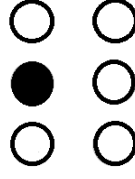

(2)

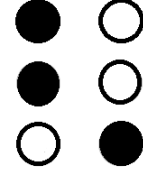
Şekil 13. Birlik, ikilik, dörtlük ve sekizlik notalar için değer işaretleri. "Braille kabartma yazı klavuzu", 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

(2)

(6)

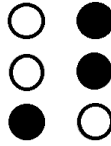

(1-2-6)

Şekil 14. Onaltılık, otuzikilik, altmı d rtl k, yüzyirmisekizlik notalar için değer işaretleri. ''Braille kabartma yazı klavuzu'', 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

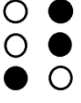
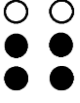
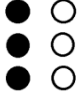
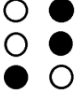
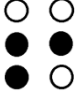
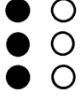
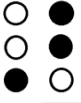
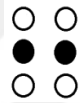
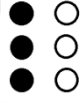
Şekil 12 de de anlaşılacağı üzere Braille nota sisteminde yazılan notalardan, aynı isimde fakat farklı süre değerlerine sahip bazı notaların yazılı  dizilimleri aynıdır. Örneğin birlik ve onaltılık süre değerine sahip do notaları aynı dizilime sahiptir.

Bu  rnekleri arttırmak da mümkündür. Yazılı  dizilimi aynı fakat süre değerleri farklı olan notalar aynı ölçü içerisinde art arda geldikleri zaman, bu iki notanın süre değerlerinin birbirlerinden ayırt edilmesi sorun ortaya çıkartmakta olup, bu art arda gelen aynı dizilimdeki notaların süre değerlerinin net bir biçimde anlaşılabilmesi için yukarıdaki işaretler konulmaktadır. Bu sayede nota süre değerleri kolayca anla ılmı  olmaktadır.

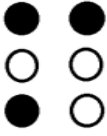
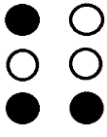
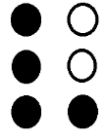
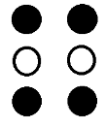
(3-4-5)

 ekil 15. Notalardan sonra yazı yazıldı ını belirten i aret. ''Braille kabartma yazı klavuzu'', 1991, İstanbul: Milli E itim.

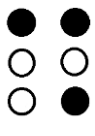
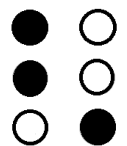
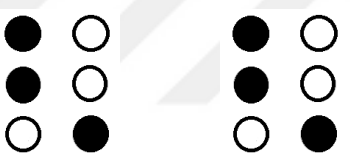
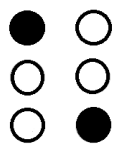
Sol Anahtarı		
 (3-4-5)	 (2-3-5-6)	 (1-2-3)
Fa Anahtarı		
 (3-4-5)	 (2-3-5)	 (1-2-3)
Do Anahtarı		
 (3-4-5)	 (2-5)	 (1-2-3)

Şekil 16. Anahtarlar. ''Braille kabartma yazı klavuzu'',1991, İstanbul: Milli Eğitim.

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi yazılan anahtarlar bütün anahtarlarda geçerli olmak üzere yan yana 3 farklı dizilim ile oluşturulur. Bu dizilimlerin birincisi ve üçüncüsü bütün anahtarlarda aynıdır. Farklı olan dizilim ise ikinci dizilimdir.

Birlik ve onaltılık sus (1-3-4)
İkilik ve otuzikilik sus (1-3-6)
Dörtlük ve altmışdörtlük sus (1-2-3-6)
Sekizlik ve yüzyirmisekizlik sus (1-3-4-6)

Şekil 17. Sus işaretlerinin braille nota sisteminde gösterimi. ''Braille kabartma yazı klavuzu'', 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

Diyez (1-4-6)
Çift diyez (1-4-6) (1-4-6)
Bemol (1-2-6)
Çift Bemol (1-2-6) (1-2-6)
Naturel (1-6)

Şekil 18. Ses değıştirici işareter. ''Braille kabartma yazı klavuzu'', 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

Dört – Dörtlük			
○● ○● ●● (3-4-5-6)	●● ○● ○○ (1-3-4)	○○ ●● ○● (2-5-6)	
Altı – Sekizlik			
○● ○● ●● (3-4-5-6)	●● ●○ ○○ (1-2-4)	○○ ●○ ●● (2-3-6)	
Oniki – Onaltılık			
○● ○● ●● (3-4-5-6)	●○ ○○ ○○ (1)	●○ ●○ ○○ (1-2)	○○ ●● ●○ (2-3-5)
Dört – Dörtlük (C)			
○● ○○ ○● (4-1)	●● ○○ ○○ (1-4)		
Sebare			
○● ○● ○● (4-5-6)	●● ○○ ○○ (1-4)		

Şekil 19. Ölçü birimi örnekleri. "Braille kabartma yazı klavuzu", 1991, İstanbul: Milli Eğitim.

Yukarıdaki şekiller, normal notasyon sisteminin Braille notasyon sistemine çevrilmesiyle elde edilen bilgilerden örnekler teşkil etmektedir. Bu örnekleri arttırmak mümkündür.

Anlaşılabacağı üzere Braille nota sistemi, görme engelli müzisyenlerin, mesleki müzik eğitimi alanındaki her türlü ihtiyaçlarına cevap verebilen, gören bireylerle eşit öğrenme imkanı sağlayabilen bir nota yazım sistemi olduğu ortaya çıkmıştır.

Notalar haricinde notasyon üzerinde bulunan her türlü bilgi ve işaretlerin Braille nota sisteminde karşılığı bulunmaktadır.

2.7.Müziksel Okuma

Bir müzik yazısını müziğin harfleri olarak nitelendirebilecek notaların ad, yükseklik, süre(ritm), hız, gürlük ve ayrıntılarıyla seslendirmeye’’müziksel okuma(solfej)’’denir (Özgür, Aydoğan, 2009, s. 4).

Müziksel okuma, çalışmanın şekline göre farklı biçimlerde yapılabilir. Bu biçimler arasında, bona, deşifre okuma, tek sesli ya da bir grup halinde çok sesli okuma, eşlik yardımıyla veya eşiksiz okuma, anahtarı değiştirerek okuma, tonal ya da makamsal okuma, sesli ya da sessiz okuma vb. yöntemler örnek olarak gösterilebilir (Özgür, Aydoğan, 2009, s. 4).

Görme engelli bireylere yönelik müzik eğitimi, diğer öğrencilere verilen müzik eğitimiyle aynı kazanımları kapsamaktadır. Müzik eğitiminin temelini oluşturan solfej(Müziksel okuma), armoni, ses eğitimi ve enstrüman eğitimi gibi derslerde görme engelli öğrencilere diğer gören öğrencilerden farklı olarak sadece özel eğitim yöntemleri ve materyalleri kullanılmalıdır (Görme Engelliler İçin Müzik Eğitim Çalıştayı, 2017).

Mesleki müzik eğitimde müzikal okuma eğitiminin önemi çok büyüktür. Müzisyenliğin temelini oluşturan temel eğitimlerden birisidir. Müzikal okuma becerisini kazanmak ve mesleki müzik eğitiminde de başarılı olmak için iyi bir nota eğitimi almış olmak gerekir.

Nota eğitimi soyut olan notaları görselleştirerek zihnimize canlandırılmasını sağlar. Fakat görme engelli bireyler için görerek notayı öğrenmek söz konusu olmadığından onlar için bu çalışmalar kendilerinin eğitimlerini aldıkları ve okuyabildikleri Braille Nota Sistemine çevrilmelidir.

Batı Müziği Teorileri ve Uygulamaları adlı dersin içeriğinde yer alan solfej eğitimi bütün dünyada belirli kitaplar ile öğretilen bir eğitimidir ve bu kitapların başında ise ‘’lavignac kitapları gelmektedir. Lavignac kitaplarının bir kısmı Braille notasına çevirilmiş ise de bu alanda yapılan görüşmeler neticesinde eksiklikler tespit edilmiştir.

Görme engelli bireylerin eğitim materyallerinden olan lavignac kitapları da dahil olmak üzere, Braille edisyonlarına ulaşamadıkları materyallere ulaşmalarındaki zorlukları bireysel olarak giderebilmeleri için teknolojiyi aktif bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Okay (2016)'a göre müzik eğitiminde teknolojinin kullanım alanları oldukça fazladır. Bu teknolojik gelişmeler, kayıt ortamları, elektronik çalgılar, nota yazım programları gibi birçok alana hitap etmektedir. Bu gelişmeler arasında yer alan nota yazım programları müzisyenler tarafından çeşitli kullanım amaçlarına göre hizmet vermektedir. Müzik öğretmenleri de bu nota yazım programları aracılığıyla mesleki eğitimlerinde ilgileri doğrultusunda birçok imkana sahip olabilmektedirler.

Nota yazım programlarının ortak özellikleri arasında, nota yazımının dışında partitür-partisyon çıkartma, kondüktör oluşturma, midi bağlantısı ve ses kaydedici yardımıyla nota yazma, taranarak elde edilen notaların üzerinde değişiklikler yapabilme, müzik terimlerini ve işaretlerini en ince ayrıntılarıyla görüntüleme gibi özellikleri vardır. Müzik öğretmenlerinin de kullanabileceği en verimli nota yazma programları bu özellikleri sağlayabilen programlar olmalıdır. Bu özellikleri sağlayan, profesyonel olarak kullanılan nota yazım programlarına ''Finale, Sibelius, CakeWalk'' gibi programlar örnek gösterilebilir (Bilgin, 2005).

Günümüz şartlarında Braille yazı sisteminde yazılmış her notanın mevcut olmaması veya var olan notalara erişememe sorunlarına, bireysel olarak çözüm bulmak için, notaların ''Finale'', ''Sibelius'' gibi profesyonel nota yazım programlarıyla yazılıp daha sonrasında da ''Goodfeel'' programıyla da Braille yazı sistemine çevrilmesi yöntemi üzerine çalışılmaktadır. Çıkarılan notalar ise tabletlerden veya kabartmalı yazıcıdan çıkartılarak öğrenme sağlanmaktadır.

Yapılan çalışmada ise profesyonel nota yazım programlarından olan ve uluslar arası düzeyde kullanılan ''Finale'' nota yazım programı kullanılmıştır.

2.8.Finale Nota Yazım Programı

''Finale'' Nota Yazım Programı uluslar arası müzik yazılarını elektronik ortamda yazabilen ve bütün dünyada kullanılan başarılı bir nota yazma programıdır.

Dünyada pek çok çeşit sürümleri kullanılmakta olup araştırmanın yapılması için kullanılan sürümü ise ‘‘Finale 2014’’ tür.

Programın giriş bölümünde enstrüman seçmek için ‘‘setup wizard’’adlı bir sayfa açılır ve bu sayfada istenilen enstrüman grupları seçilerek bir sonraki ekrana geçilir. Bu ekranda istenilen enstrümanlar seçilir veya istenilmeyen enstrümanlar çıkartılabilir. Ve diğer ekrana geçilir.

Bu kısımda yazılacak olan eserin ismi, bestecisinin ismi, aranje eden kişinin ismi gibi bilgiler yazılır. Bir sonraki ekranda ise yazılacak olan parçanın ritmik yapısı, tonu, temposu ve eksik ölçüyle başlaması gibi veriler girilir. Ve istenilen enstrüman grubuna sahip, istenilen ritmik yapıda ve tonda yazılacak parçamızı yazma sayfası oluşturulmuş olunur.

Bu programda istenilen notalar yazılabilir, beste çalışmaları, aranje çalışmaları yapılabilir ve yazılan notalar ‘‘play’’ tuşu ile dinlenebilir. Müzik teorisi iyi olan bir kişi bu program ile müzik yazısı hakkında istediği her şeyi yapabilir.

‘‘Finale’’ nota yazım programıyla yazılan solfej ‘‘Lavignac 2C’’ kitabı ‘‘Goodfeel’’ adlı programla görme engellilerin yararlanabileceği ‘‘Braille’’ yazısına dönüştürülerek çalışma amacına ulaşacaktır. Bu sayede görme engelli bireyler bu kitabı hem kabartmalı çıktı olarak hem de istedikleri taktirde yazılan kitabı dijital halinde kabartmalı tabletlerinde okuma fırsatı bulabileceklerdir. Yapılan bu çalışmanın dijital ortamda yayına sunulmasıyla da görme engelli bireylerin bu çalışmaya kolay ulaşabilmeleri ve bu çalışmadan faydalanabilmeleri sağlanacaktır.

2.9.‘‘Goodfeel’’ Programı

‘‘Dancing Dots’’ Şirketi tarafından kullanıma sunulan ‘‘Goodfeel’’ programı kör müzisyenlerin nota kaynağına ulaşmalarına yönelik oluşturulmuş bir notasyon çevirme programıdır.

‘‘Goodfeel’’ programını görme engelli bireylerin kullanması için ekran okuyucu programının, kullanılacak bilgisayarda yüklü olması gerekmektedir.

Görme engellilerin Braille yazı sisteminde nota yazmaları için “Goodfeel” programı adı altında üç programa ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar; “Lime” programı, “Sharpeye” programı ve “Goodfeel” programlarıdır.

“Lime” programı, “Goodfeel” programının nota yazım programıdır. Bu program sayesinde istenilen notalar bilgisayar klavyesi sayesinde veya harici bir cihaz takılması yöntemiyle yazılabilir. Örneğin midi klavye bağlanarak, klavyeden çalınan notalar lime programı sayesinde yazılı hale getirilir. Yazılı hale getirilen notalar, gören bireylerin okuması için “Lime” programının kendi dosya uzantısı şeklinde kayıt edilebileceği gibi Braille yazısına da çevrilebilir.

“Sharpeye” programı ise “XML” gibi belirli uzantılara sahip dosyaları “Lime” programının okuyabilmesi için çeviren programdır. Bu program sayesinde “Lime” programı dışında belirli nota yazma programlarından da (Sibelius, Finale vb.) yazılan notalar, XML formatına çevirilerek Lime programının görüntüleyebileceği hale getirilir ve Lime programından da Braille yazı sistemine çevirmek üzere Goodfeel programına gönderilir.

“Goodfeel” programı ise “Lime” programının gönderdiği dosyaları Braille yazı sistemine çevirir. Çevirilen dosyalar “brf” uzantısı ile kayıt edildiği takdirde, “Goodfeel” programı olmaksızın istenilen bilgisayarda kabartma yazıcı kullanılarak çıktı alınabilmektedir (Görme Engelliler İçin Müzik Eğitim Çalıştayı, 2017).

“Sharpeye” programı sayesinde “Finale”, “Sibelius” gibi popüler müzik yazma programlarıyla uyumlu olarak çalışan “Goodfeel” programıyla, kör müzisyenler, orkestralar, korolar ve müzik gruplarında görev alabilir, kendi beste çalışmalarını yapabilir ve gören diğer müzisyenlerle birlikte çalışmalar yapabilir.

Sadece “Microsoft Windows” işletim sistemiyle çalışan program, dijital nota kaynaklarını Braille notasına çevirerek körlerin kullanımına sunmaktadır. Bu program sayesinde dijital olan bilgiler Braille alfabesine çevrilerek görme engellilerin bu kaynaklardan faydalanmaları sağlanmıştır.

“Finale”, “Sibelius” ve diğer popüler nota yazım programlarından yazılan notalar “Goodfeel” programına uygun olması amacıyla “XML” dosyasına çevirilir.

Daha sonra bu ''XML'' dosyası haline getirilen veriler ''Goodfeel'' programı aracılığıyla Braille notasına çevrilir. Bu yöntemle yapılan çalışmalar, Braille yazı sistemine çevirilmiş olunur.

Yapılan çalışmada ise kullanılan ''Finale''programıyla, yazılan notalar bu sayede görme engellilerin kullanabileceği Braille notası haline getirilir.

Görme engelli bireyler bu program sayesinde kendi notalarını yazabilir veya yazılı nota kaynaklarını kendilerinin okuyabildikleri Braille notasına çevirebilir. Bu program notalar ile birlikte notasyon üzerinde bulunan bütün yazı ve işaretleri Braille alfabesine çevirebilmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, ölçme araçlarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Görme engelli öğrencilerin Braille nota sistemiyle yazılmış kaynaklara ulaşmadaki durumlarını araştıran bu araştırma betimsel nitelikte olup, sorunları saptama ve oluşturulan materyal yönünden de nitel bir araştırma modeline sahiptir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında okumakta olan ‘‘Batı Müziği Teori ve Uygulamaları’’ dersi alan görme engelli dört öğrenci ve bu derse giren dört öğretim elemanı oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak, öğretim elemanları ve öğrenci görüşme sorularından oluşan iki görüşme formu hazırlanmış, hazırlanan sorular öncelikle bir havuzda toplanmış daha sonra iki uzman görüşü alınarak soru sayısı 7’ye düşürülmüştür.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi alan görme engelli öğrenciler ile telefon görüşmesi yoluyla ve bu derse giren öğretim elemanları ile internet üzerinden soru yanıtlama yoluyla elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında okumakta olan Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi alan görme engelli öğrenciler ve bu derse giren öğretim elemanlarından alınan görüşme verileri nitel araştırma tekniğine uygun içerik analizi yapılarak çözümlenip yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim görmekte olan dört görme engelli öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sırasına göre öğrencilere Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4 gibi kodlar verilmiş ve öğrencilerin sorulara karşı verdikleri yanıtlar, bu kodlar aracılığıyla sınıflandırılmıştır.

4.1.Öğrencilerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları

Braille yazı sisteminde yazılmış notaları etkin bir şekilde okuyup yazabiliyor musunuz?

Ö1: ‘‘Braille yazı sisteminde yazılmış yazıları rahatlıkla okuyup yazabiliyorum. Braille alfabesinde yazılmış notaları ise temel düzeyde, kendi seviyeme uygun olarak okuyabiliyorum. Gitar, solfej ve basit düzeyde piyano notalarını okuyabiliyorum fakat nüans işaretleri ve parmak numaralarını okumada sıkıntılar yaşadığım için üst düzey notaları okumakta güçlük çekiyorum. Nota yazma konusunda da kendi seviyeme uygun yazabiliyorum fakat genellikle yazmıyorum.’’

Ö2: ‘‘Braille yazı sisteminde yazılan yazıları etkin bir şekilde okuyup yazabiliyorum fakat Braille yazı sistemiyle yazılmış notaları okumada ve yazmada çok az sıkıntı yaşıyorum ve bu sıkıntıları aşmaya çalışıyorum.’’

Ö3: “Braille yazı sisteminde yazılan yazıları okuyup yazabiliyorum. Hiçbir sıkıntım yok bu konuda fakat Braille yazı sistemiyle yazılmış notaları okumayı çok az biliyorum.”

Ö4: “Braille yazıyı sisteminde yazılmış yazıları kolaylıkla okuyup, yazabiliyorum fakat Braille yazı sisteminde yazılmış notalarda sadece kendi seviyemdeki notaları etkin bir şekilde okuyup yazabiliyorum, bilmediğim birçok nota işaretleri var ve bunları da bilen kişilerle konuşup öğrenmeye çalışıyorum.”

Yapılan görüşmeler sonucunda, öğrencilerin tamamının geçmiş dönemdeki aldıkları eğitimler sayesinde Braille yazı sisteminde yazılmış yazıları rahatlıkla Braille tablet ve kalemleriyle yazıp, okuyabildikleri gözlemlenmiştir. Fakat Braille yazı sisteminde yazılmış notaları okumada ve yazmada öğrencilerin geneli sıkıntılar yaşamaktadır. Ö1,Ö2 ve Ö4, Braille yazı sisteminde yazılmış, kendi seviyelerine uygun olan solfej parçalarını okuyabilmektedirler. Ö3 ise Braille yazı sisteminde yazılmış notaları okumada daha çok sorunlar yaşamakta olduğu belirlenmiştir. Anlaşılacağı üzere Braille nota okuma ve yazma konusunda öğrencilerin eksikleri vardır.

Eğitimcileriniz Braille alfabesini biliyor mu? Bilmiyor ise Braille alfabesini bilen eğitimcilerin olması size ne gibi katkı sağlardı?

Ö1: “Braille yazı sistemini etkin bir şekilde bilen eğitimciler yok. Sadece Braille sisteminin mantığını, temel kurallarını biliyorlar fakat Braille yazı sistemindeki yazılmış öğeleri okuyamıyorlar.

Braille alfabesini bilmiş olsalardı;

Sağlıklı bir şekilde nota yazdırabilirlerdi. Derste toplu bir şekilde nota yazarken, yazdıkları notaları Braille tableti ile yazdıkları için, öğretmenlerin bu konuda bilgi sahibi olmaları gerekir. Çünkü yazılan notalar gören bireyler için kolay anlaşılıyor fakat görme engelli bireylere nota yazdırılırken belirli uyarılar yapılması gerekiyor. Örneğin oktav geçişlerinde veya ölçü bittiği zaman yeni ölçüye geçerken görme engelli öğrenciler uyarılması gerekiyor.

Ve bu sayede onlar da tabletlerinde gerekli işaretlemeleri daha sağlıklı yapabilirler. Öğretmenlerin bu kuralları bilmemesi durumunda görme engelli öğrenciler sorunlar yaşıyor ve sürekli öğretmenleri uyarmak zorunda oluyorlar.

Batı müziği teori ve uygulamaları dersinin önemli bir parçası olan deşifre kısmında, Braille alfabesini bilmeleri durumunda öğrencilere okutacakları deşifre parçalarını Braille yazı sistemine uygun olarak hazırlayabilirlerdi. Yapılan sınavlarda, deşifre kısmı önceden hazırlandığı için kolaylık sağlanmış olabilirdi.”

Ö2: ”Eğitimcilerimiz Braille alfabesini bilmiyorlar. Eğitimcilerimiz Braille yazı sistemini bilmiş olsalardı görme engelli öğrenciler Braille yazı sistemiyle nota yazarken zorluklar yaşanmayacak, çünkü hata yapıldığında bunu öğretmen fark edebilecek ve düzeltebilecekti. Yazım esnasında yapılabilecek hataları düzeltebilecek eğitimciler olmadığı için, yazdığım yazıların doğruluğu konusundaki sorumluluğun tamamen kendimde olduğunun bilincindeyim ve bu durum benim için büyük sıkıntılar doğurmaktadır. Nota öğretimi sırasında gören öğrenciler görme engelli öğrencilere kıyasla haliyle daha rahat öğreniyor, eğitimcilerin Braille yazı sistemini bilmediği ve bu konuda herhangi bir yeterlilikleri olmadığı için görme engelli öğrenciler olan bizler, bu konuda büyük sıkıntılar yaşıyoruz ve kendi kendimize öğrenmeye çalışıyoruz.

Daha önce eğitim aldığım körler okulunda kabartma yazı öğretildi fakat müzik öğretmenimiz olmadığı için kabartma nota öğretilmedi. Bu nedenle lisans dönemime başladığımda Braille yazı sisteminde nota okumayı bilmediğim için çok zorluklar yaşadım. Eğitimcilerimiz Braille yazı sistemini bilmiş olsalardı, bu sıkıntıları kolaylıkla aşabilecek ve daha etkili bir eğitim süreci yaşamış olacaktım.”

Ö3: ”Eğitimcilerimiz Braille alfabesini bilmiyorlar. Bilmiş olmaları durumunda, bizlere yol gösterebilirler, ödevler verirken görme engelliler için Braille alfabesiyle basılmış şekilde verip, bu sayede bizler de ödevleri çözümlerken zaman kaybı yaşamayız.”

Ö4: ”Eğitimcilerimiz Braille alfabesini bilmiyorlar sadece bu sistemden haberdar olduklarını bunun da geçmişten gelen kör öğrencilerden tecrübe ederek oluştuğunu düşünüyorum.

İlköğretim yıllarımda Braille alfabeyi öğrendim fakat sonradan unuttuğum kısımlar oldu. Eğitimcilerimizin Braille yazı sistemini bilmeleri durumunda bizlere çok büyük katkı sağlayabilirler.

Ders katılımlarında, sınavlarda vb. durumlarda oluşabilecek sıkıntıları çözüp bizleri anlayabilirler. Ders anlatımlarında çeşitli alternatif yöntemlerle görme engellilere fayda sağlayabilirler.”

Verilen yanıtlara göre öğrencilerin geneli, eğitimcilerinin Braille yazı sistemini bilmediklerini belirtmektedirler. Ö1 ve Ö4, eğitimcilerinin Braille yazı sisteminin genel kurallarını ve mantığını bildiğini fakat etkin bir şekilde okuyamadıklarını belirtmişlerdir.

Görme engelli öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerin Braille yazı sistemini bilmediği için öğrenciler bu konuda sıkıntı yaşamaktadırlar.

Braille yazı sistemini bilen eğitimcilerinin olduğu varsayıldığında, bu konuda öğrencilere yarar sağlayacağı, eğitim hayatlarının daha da kolaylaşabileceği, daha etkin ders dinleyebilecekleri, Braille yazı yazarken kendilerini denetleyici bir mekanizma olacağı için kendilerini daha rahat hissedebilecekleri, ders materyallerine kabartmalı halde ulaşabilecekleri için zaman kaybı olmayacağı düşünülebilir.

4.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Cevapları

Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan solfej kitaplarının Braille yazı sistemi ile yazılmış olan edisyonlarına ulaşabiliyor musunuz? Ulaşamıyorsanız bu sorunu nasıl aşıyorsunuz?

Ö1: "İnternet üzerinden "engelsiz nota" sayfasından fayda sağlayabiliyoruz fakat bu sitede de sadece Batı Müziği teori ve uygulamaları dersi için kullanılan "Lavignac 1A" ve "Lavignac 2A" kitaplarının Braille edisyonlarının mevcut. "Lavignac 2C" kitabının Braille alfabesiyle yazılmış edisyonları yok, bu kitabı bulmak için yurt dışındaki kütüphaneleri de araştırdım fakat bir sonuca ulaşamadım. Kaynaklara ulaşamadığımda herhangi bir kişiden yardım alarak notalar seslendiriyoruz ve kayıt altına alınarak ezberliyorum bunun dışında seslendirdiğimiz parçaları Braille tablet ile yazılabiliyorum. "

Ö2: "Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan solfej kitaplarının Braille yazı sistemiyle yazılmış edisyonlarına kısmen ulaşabiliyorum. Lavignac 1A ve Lavignac 2A kitaplarına erişim sağlayabiliyorum fakat Lavignac solfej kitapları serisinin 2C kitabı da dahil üst düzey kitapların Braille yazı sistemiyle yazılmış edisyonları kabartma olarak mevcut olmadığını için bu konuda sorunlar yaşıyorum. Bu sorunu aşarken de arkadaşlarımdan yardım alarak yazıyorum ve bu sayede okuyabiliyorum. "

Ö3: “Engelsiz nota” adlı bir internet sitesi sayesinde Braille yazı sistemiyle yazılmış belirli solfej kitaplarına erişebiliyorum fakat , “Lavignac 2C” kitabına ise erişim sağlayamıyorum. ”

Ö4: ”Lavignac 2 C kitabına erişim sağlayamıyorum. Bu sorunu aşmak için ilgili kitaptan ders için belirlenen parçaları gören arkadaşlarımdan ses kaydı yapmaları istiyorum ve bu sayede yararlanabiliyorum. ”

Batı Müziği Teori ve Uygulamaları için kullanılan solfej kitaplarının Braille yazı sisteminde yazılmış edisyonlarına ulaşmada genel olarak her öğrenci sorunlar yaşamaktadır. Ö1 ve Ö3 bu kitaplara ulaşmak için internet üzerinden erişim sağlanabilen ”engelsiz nota” platformunu kullanmaktadırlar.

Fakat bu platformda da Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan Solfej kitaplarından olan “Lavignac 1A”ve”Lavignac 2A” kitaplarının mevcut olduğunu, Lavignac solfej kitapları serisinin daha üst düzeyler için kullanılan “Lavignac 2C” kitabı da dahil olmak üzere diğer kitaplarının da Braille yazı sisteminde kullanılabilecek edisyonları olmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak görüşme yapılan bütün öğrenciler ”Lavignac 2C” kitabı ve üst düzey solfej kitaplarına erişim sağlayamamaktadırlar.

Görüşme yapılan bütün öğrenciler, solfej kitaplarına erişim sağlayamadıkları durumlarda, gören arkadaşlarından yardım aldıkları, notaları seslendirme yöntemiyle kayıt altına aldıkları ve daha sonrasında ezberleme yöntemiyle veya Braille tabletleriyle yazma yöntemiyle bu kitaplardan yararlandıkları konusunda aynı görüştedirler.Bu ifadelerden yola çıkarak, görme engelli öğrencilerin, gören arkadaşlarının yardımı olmadan Braille alfabesini ve Braille notasını okuyabilmesi öğretmenlerinden de bu konuda yardım almaları daha doğru olacaktır.

Solfej okuma ile ilgili zorluk yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız bu zorlukları aşmak için kimlerden yardım alıyorsunuz?

Ö1: ”Kendi seviyeme uygun düzeydeki solfej kitaplarını okumayla ilgili bir zorluk yaşamıyorum.”Lavignac 1A” ve “Lavignac 2A” kitabını rahatlıkla okuyabiliyorum. ”

Ö2: ”Solfej okurken zorluk yaşıyorum, yaşadığım zorlukları aşmak için kör olan müzik öğretmenlerinden yardım alıyorum. ”

Ö3: ” Braille yazı sistemiyle yazılmış notaları okumayı tam olarak bilmediğim için solfej konusunda zorluk yaşıyorum. Bu zorlukları aşmak için Braille nota kursunda eğitim aldım.”

Ö4: ” Solfej okurken en başta yaşadığım zorluk, Braille notaları yavaş okuyabildiğim için parçanın temposuna uyamıyordum. Daha sonraları yaptığım çalışmalarla bunu aşabildim.

Yaşadığım diğer bir zorluk ise okuduğum parçayı tonalite kuralları çerçevesinde okuyamıyor ve ses kaymaları yaşıyordum. Bu sorunu aşmak için de kendi bireysel çalışmalarımın dışında üst sınıflardaki öğrencilerden yardım aldım. Sorunumu çözmek için ayrıca batı müziği teorileri ve uygulamaları dersi öğretmenime de kendisinden destek almak istediğimi belirttim. ”

Sorulara verilen cevaplar neticesinde solfej okuma konusunda Ö1 dışında diğer öğrenciler sıkıntılar yaşamaktadırlar.Ö1 ise kendi seviyesine uygun solfej parçalarını rahatlıkla okuyabilmektedir. Diğer öğrenciler de yaşadıkları sıkıntılarını aşmak için çaba gösterdikleri gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bu konuda sorunları olmasına karşın çaba gösterdikleri görülmüştür.

Materyal ihtiyaçlarınızı gidermek için bireysel çalışmalarınız var mı?

Ö1: ”Şan ve solfej parçalarımı Braille tableti ve Braille kalemi kullanarak yazabiliyorum. Goodfell programını maddi imkansızlıklardan dolayı etkin bir şekilde kullanamıyorum. Bu nedenle kendi materyal ihtiyaçlarımı gidermek için yeterli çalışmalar yapamıyorum. ”

Ö2: ” Materyal ihtiyaçları konusunda yine imkan yetersizliklerinden dolayı bireysel çalışmalar yapamıyorum. Örneğin, Braille kabartma ekran çok pahalı olduğundan, maddi imkansızlıklardan dolayı bu tablete erişemiyorum, kabartma tabletim olmuş olsaydı ders esnasında sağlıklı bir şekilde not alıp daha sonra da okuyabilir ve bu şekilde ihtiyaçlarımı karşılayacak çalışmalar yapabilir, istenilen yazı ve notaları bu cihaza yükleyerek okuyabilir ve bu sayede kağıt ve yazıcı kullanmadan, materyal ihtiyaçlarımı gidermiş olurum. Ders esnasında kullanılacak notaları Braille tablet ve kalem yardımıyla yazabiliyorum. Fakat bu durum çok fazla zaman kaybına neden oluyor. ”

Ö3: ”Maddi imkansızlıklardan dolayı Braille cihazlarına ulaşamıyorum bu nedenle de bireysel çalışmalar yapamıyorum. Sadece ders esnasında eğitimcinin derste kullanacağı solfej parçalarını kendi Braille tabletimden yazıp, daha sonra okuyabiliyorum. ”

Ö4: ” Batı müziği teori ve uygulamaları dersi için kullanılan Salih Aydoğan ve Ülkü Özgür’ün yazmış olduğu “Müziksel İşitme Okuma Eğitimi ve Kuram – I” kitabının Braille edisyonuna ulaşamadığım için, bu kitaptaki solfej parçalarını arkadaşlarımın yardımıyla ses kaydı alarak Braille tablet ve Braille kalem kullanarak yazdım. ”

Sorulan soruya verilen yanıtlar çerçevesinde, görme engelli öğrencilerin materyal ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanılan, Braille yazı sistemini okuyup yazmaya yarayan teknolojik cihazların maliyeti yüksek olduğu için öğrenciler bu cihazlara erişememektedirler. Materyal sorunlarını aşabilmek için ise bireysel olarak her öğrenci kendi Braille tablet ve Braille kalemini kullanarak, ihtiyacı olan notaları arkadaşlarından yardım alarak yazabilmekte fakat bu durum ise zaman kaybına yol açmaktadır.

Materyal ihtiyaçlarımızın giderilmesi konusunda görüş ve önerileriniz nelerdir?

Ö1: ”Goodfeel programını üniversitelerin edinmesi ve bununla beraber bu programı kullanacak ve öğretebilecek kişilerin de üniversitede hizmet vermesi sağlanabilir. Öğretim elemanlarına bu sistemin öğretilip, onların da kendi bölümlerindeki öğrencilerine fayda sağlamaları sayesinde materyal ihtiyaçları konusundaki sorunlar çözülebilir.

Üniversitelerin yabancı ülkedeki kütüphanelerle bağlantı kurarak ihtiyaç olunan kaynaklara bu şekilde ulaşım sağlanabilir.

Üniversitelerde görme engelli öğrencilere Goodfeel ve bu programa benzer, onların eğitim hayatlarında faydalanabilecekleri sistemleri öğretmeye yönelik, sadece görme engelli öğrencilerin değil, bütün öğrencilerin de katılım sağlayabilecekleri seçmeli dersler konulabilir.

Görme engelli öğrencilere eğitim veren bütün öğretmenlere de Braille sistemini etkin kullanacak kadar olmasa da onlara ders esnasında nasıl komutlar verilmesi gerektiği, görme engelli öğrencilerin derslere etkin biçimde katılabilmeleri için geliştirilecek yöntemler konusunda bilgilendirmeler ve eğitimler verilebilir.

Görme engelliler arasında, görme engellilere yönelik verilen eğitimlerde yetkinlik sahibi kişilerin üniversitelerde seminer vermeleri sağlanabilir. ”

Ö2: ” Dünyaya kör olarak gelmek kendi seçimim değil ve ben Türkiye vatandaşı olduğum ve bu ülkeye mensup olduğum için yöneticilerin, ben de dahil olmak üzere diğer görme engellilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılaması, bunun da devlet eliyle yapılması gerekmektedir. ”

Ö3: ” Görme engelli bireylerin materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda devlet tarafından çalışmalar yapılabilir. Maddi imkânsızlıklardan dolayı Braille yazı sisteminde eğitim için kullanılan cihazların temin edilmesi, edilemiyor ise de bu cihazları görme engelliler için daha uygun bir ücretle piyasaya sunulması sağlanabilir. ”

Ö4: ”Materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda, internet erişimiyle ulaşılabilen ”engelsiz nota” platformuna daha fazla yönelerek, bu platformun desteklenmesi ve bu sayede artarak yapılacak çalışmaların, görme engellilerin kolayca erişebilecekleri ve materyal bulma sorunlarının önüne geçilebileceğini düşünmekteyim.

Bu çalışmalar üniversite kapsamındaki kütüphanelerde de yapılabilir. Bu sayede görme engelli öğrenciler, eğitim için kullanabilecekleri materyallere rahatlıkla erişebilirler.”

Soruya verilen yanıtlar neticesinde, öğretim elemanlarının Braille yazı sistemini bilmedikleri için ve görme engelli öğrencilere ders esnasında nasıl komut verecekleri konusunda fikir sahibi olmadıkları için öğrencilerin sıkıntılar yaşadıkları belirtilmiştir. Üniversitelerde Braille yazı ve Braille yazı yazma teknolojilerini öğreten bir birimin olmadığı, üniversitelerin kaynaklarının yetersiz oluşu ve yurt dışındaki kütüphanelerle iletişim kurarak görme engelliler için materyal temin edemedikleri saptanmıştır.

4.1.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sorular ve Cevapları

“Goodfeel” programı hakkında bilginiz var mı? Bilgi sahibi iseniz “Goodfeel” programını etkin kullanabiliyor musunuz?

Ö1: “Goodfeel programının deneme sürümünü belirli bir süre içerisinde kullandım. Goodfeel programında gören bir kişi tarafından yardım alınmadan notalar Braille yazı sistemine çevrilemiyor, fakat nota yazılabiliyor. Nota çevirirken oluşan engel ise işlem esnasında oluşacak hataları gören bir kişi tarafından kontrol edilmesi gerektiğidir. Kendi bireysel çalışmalarım için kullanabiliyorum fakat Goodfeel programı maddi olarak pahalı bir program olduğu için sadece ücretsiz olan deneme sürümünü kullanabildim ve bu deneme sürümü de belirli bir süre içerisinde kullanılabildiğinden, deneme sürümünün süresi bittiği için şuan kullanamıyorum. ”

Ö2: “Goodfeel programı hakkında bilgi sahibiyim ancak maddi imkansızlıklardan dolayı kullanamıyorum. ”

Ö3: “Goodfeel programı ile ilgili bilgi sahibi değilim. ”

Ö4: “Goodfeel programı hakkında bilgi sahibiyim. Yardım alarak bilgisayarıma deneme sürümünü yükleyip nota tarama çalışmaları yaptım. Deneme sürümü olduğu için belirli bir süre içerisinde kendi bilgisayarımda kullanabildim. ”

Soruya verilen yanıtlar ışığında, “Goodfeel” programı hakkında, Ö1, Ö2 ve Ö3 ün bilgi sahibi olduğu, Ö2 nin ise program hakkında bilgi sahibi olmadığı saptanmıştır.

Programı kullanabilen öğrenciler, program maddi olarak pahalı olduğu için, sadece belirli bir süre içinde kullanılabilen ücretsiz sürümünü kullandıklarını, kullanım esnasında da kendi bireysel çalışmalarını, gören bireylerden yardım alarak yapabildiklerini belirtmişlerdir.

Ö2 ise programın maliyetinden dolayı edinemediğini, fakat program hakkında bilgi sahibi olduğunu aktarmıştır. Genel olarak bütün öğrencilerin “Goodfeel” programından etkin bir şekilde yararlanamadıkları görülmektedir.

4.2.Öğretim Elemanları İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü'nde görme engelli öğrencilerin Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersine giren öğretim görevlileri ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmeler araştırmanın problemi ve alt problemlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Görüşme sırasına göre öğretim üyelerine Ö.G.1, Ö.G.2 ve Ö.G.3 gibi kodlar verilmiş ve öğretim görevlilerinin sorulara verdikleri yanıtlar bu kodlar aracılığıyla sınıflandırılmıştır.

4.2.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları

Görme engelli öğrencileriniz Braille yazı sisteminde yazılmış notaları etkin bir şekilde okuyup yazabiliyor mu?

Ö.G.1: "Kimi öğrenci okuyup yazabilirken kimileri bu alfabeyi bilmiyor. "

Ö.G.2: "Bu yıl 1 öğrencim var. O da yeni yeni öğrenmeye çalışıyor. "

Ö.G.3: "Hayır yazamıyorlar. Çünkü eğitimini almamışlar. "

Öğretim elemanlarının soruya verdikleri yanıtlar ışığında görme engelli öğrencilerin, daha önceki eğitim aldıkları kurumlarda Braille yazı sisteminde nota eğitimi almadıkları için, Braille yazı sisteminde yazılmış notaları okuyabilmede genel olarak zorluk yaşadıkları görülmüştür.

Braille alfabesini biliyor musunuz? Braille alfabesini bilmeniz size ne gibi katkı sağladı?

Ö.G.1: " Hayır. Kabartma kağıtlardan böyle bir alfabe olduğunu biliyorum. Konuları öğretmek ve öğrencinin yaptığı ödev ya da çalışmaları daha rahat değerlendirebilirdim sanırım. "

Ö.G.2: "Bilmiyorum. "

Ö.G.3: " Derslerde ödev kontrolü, sınav okumada kolaylık ve öğrencilerin çalışmalarını kontrol etmemde fayda sağladı. "

Öğretim elemanlarının Braille alfabesini bilmediği ortaya çıkmaktadır. Bilmeleri halinde ise görme engelli öğrencilere daha faydalı ders işleyecekleri, verilen ödevleri de daha verimli bir şekilde kontrol edip geri dönütler verebilecekleri düşünülebilir.

4.2.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları

Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan solfej kitaplarının Braille yazı sistemi ile yazılmış olan edisyonlarına ulaşabiliyor musunuz? Ulaşamıyorsanız bu sorunu nasıl çözüyorsunuz?

Ö.G.1: ”Öğretmen olarak böyle kitaplarım yok. Önceden topluma hizmet uygulamaları ders öğretmeni olarak bu derste görme engelli öğrencilere nota yazdırarak onlardan yardım alıyordum. Şimdi ise sınıftaki görme engelli öğrencilerden notaları yazdırma konusunda yardım alıyorum. Ancak deşifre okutma konusunda öğretmen olarak sıkıntı çekiyorum. ”

Ö.G.2: ”Öğrencilerin kendilerinin edindiğini biliyorum.”

Ö.G.3: ”Hayır. Öğrenciler daha önce Braille yazı sistemini bilen öğrencilerin yazdığı kaynaklara ulaşmaya çalışıyorlar.”

Sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde, öğretim elemanlarının, Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan solfej kitaplarına ulaşmada sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Braille alfabesini bilmedikleri için deşifre çalışmalarında da zorluk yaşadıkları belirtilmiştir. Bu sıkıntıları aşmak için ise görme engelli öğrencilerden- notaları onlara yazdırarak- yardım alındığı veya daha önceki dönemlerde eğitim almış görme engelli öğrencilerin yazdıkları kaynaklara ulaşmaya çalışarak bu kaynaklardaki solfejlerin okutulduğu görülmüştür.

Görme engelli öğrencileriniz solfej okuma ile ilgili zorluk yaşıyor mu? Yaşıyor ise bu zorlukları çözmek için hangi yolları izliyorsunuz?

Ö.G.1: ”Bu soruyu bir önceki soruda yanıtladım. ”

Ö.G.2: ”Tabiki yaşıyor. Genelde arkadaşları yardımcı oluyor. İnternet üzerinden solfejleri dinleyerek ezber yöntemi ile başarılı olmaya çalışıyorlar.”

Ö.G.3: ”Evet yaşıyorlar. Bu zorluğu aşmak için görme engellilerin okuyacakları solfej parçalarının sayılarını azaltıp ezberleyebilmelerini sağlıyorum.”

Sorulara verilen cevaplar ışığında, görme engelli öğrencilerin solfej konusunda sıkıntı yaşadıkları, bu sıkıntıları aşmak için ezber yöntemini kullandıkları anlaşılmaktadır. Öğretim görevlileri de görme engelli öğrencileri, yaptıkları solfej sınavlarında, görme engelli olmayan öğrencilere göre daha az solfej parçasından sorumlu tutarak başarılı olabilmelerini sağlamayı amaçlamışlardır.

Görme engelli öğrencilere yönelik materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda çalışmalarınız var mı?

Ö.G.1: ”Bu derse ilişkin Salih Aydoğan ile birlikte yazmış olduğum 4 adet solfej kitabı, 1 adet de kendime ait iki sesli yazma ile ilgili kitabım bulunmaktadır. 1. 3. ve 4.kitaplarımızın yayın hakkı yayınevlerinde olduğu ve izin verme yetkim olmadığından kitapların çoğaltma iznini ben veremiyorum. Ancak bu konu ile ilgilenen görme engelli öğrencilerim ile iletişim halindeyim. 2. kitabımızı ve benim 2 sesli yazma kitabımın baskı hallerini kendilerine vereceğim. Bu kitaplar sadece notalardan oluşmuyor. Konu anlatımı, ödev ve testler de bulunmakta. Umarım sadece notaların yer aldığı bir program değildir. Aksi takdirde sadece notaların yazılması gereken eğitimi tam olarak almalarını sağlamayacaklardır.

Şu anda yaptığım derslerde, daha önce Braille alfabesi ile yazılmış olan okuma parçalarını ödev olarak seçiyorum. Görme engelli öğrencilerime notaların solfejini okuyarak yardımcı olmaya çalışıyorum. Kitap dışında uygulama ile ilgili çalışmalarda ya da kuramsal bilgilerde görme engelli öğrencilerden yanıtları alarak ya da piyanoda çalmalarını isteyerek konuyu kuramsal olarak da öğrenmelerine yardımcı olmaya çalışıyorum.”

Ö.G.2: ”Yok.”

Ö.G.3: ”Üniversiteye bu konuda kaynak oluşturmaları bakımından gerekli önerilerde bulunuyoruz.”

Görme engellilere yönelik materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda üniversitelerin kaynak oluşturmaları bakımından önerilerde bulunulduğu belirtilmiştir. Ö.G.1 in kendi

yazmış olduğu solfej kitaplarının dijital halleri görme engelli öğrencilere verildiğinde bu kitaplardan yararlanabilmeleri sağlanabilir ve materyal sorunlarının bir kısmı çözülebilir.

Görme engelli öğrencilere yönelik materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda görüş ve önerileriniz nelerdir?

Ö.G.1: ” Okutulan tüm derslerin araç ve gereçlerine ulaşılması için gerekenin öncelikle üniversite katkısı ile yapılması, öğrenim haklarının tam olarak verilmesi, bu tür öğrencilere ders veren öğretmenlerin de her konuda bilgilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Gelişmiş bir üniversitede yapılacak olan yayınlar tüm ülkedeki öğrenciler yararına kullanılabileceği kanısındayım.”

Ö.G.2: Kendi başlarına ihtiyaç duydukları materyalleri temin etmeleri zor. Bu konuda çeşitli dernek ve federasyonlar yardımcı olabilir.

Ö.G.3: ”Bu bir Devlet Politikası olmalı. Eğitiminde fırsat eşitliğinin sağlanması için bu önemli. Bu kaynaklar hangi alana olursa olsun mutlaka üniversite kütüphanelerinde bulunmalı. Braille yazı eğitimi küçük yaştan itibaren öğretilmeli.”

4.2.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sorular ve Yanıtları

”Goodfeel” programı hakkında bilginiz var mı? Bilgi sahibi iseniz “Goodfeel” programını etkin kullanabiliyor musunuz?

Ö.G.1: ”Görme engelli öğrenciler için hazırlanan bir nota okuma programı olduğunu ve bu program ile ilgili öğrencilerin çalışmaları olduğunu biliyorum. ”

Ö.G.2: ”Bilgi sahibi değilim.”

Ö.G.3: ”Hayır.”

Öğretim elemanları genel olarak ’Goodfeel’ programı hakkında bilgi sahibi olmadıkları, bilgi sahibi olan Ö.G. 1’in ise programı kullanamadığı görülmüştür. Bu programın görme engelli öğrencilerin materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda bir araç olduğu bilindiğine göre, öğretim elemanlarının bu program hakkında bilgi ve beceriye sahip olmamaları öğrencileri sıkıntıya düşürebilir.

Öğretim elemanları, görme engelli öğrencilere yönelik materyal ihtiyaçlarının giderilmesi için kurumsal olarak çalışmaların yapılması gerektiği konusunda ortak görüşe sahiptirler. Bu konunun devlet eliyle yapılması gerektiği, görme engellilere yönelik materyallerin üniversite kütüphanelerinde bulundurulması ve görme engelli öğrencilere ders verecek öğretim elemanlarının bu konuda bilgilendirilmesi gerektiği görüşmeler sonucunda ortaya konulmuştur. Böylece soruna çok boyutlu olarak yaklaşılması gerektiği düşünülebilir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersini alan görme engelli öğrenciler ve bu derse giren öğretim elemanlarının materyal sorunlarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Elde edilen bulgular ve yorumlar doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve geliştirilen çözüm önerilerine yer verilmiştir.

4.1.Sonuç

4.1.1. Öğretim Elemanları Yönünden Sonuçlar

Görme engelli öğrencilerin Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersine giren öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda öğretim elemanlarının Braille yazı sistemini bilmedikleri, derslerinde ise görme engelli öğrencilerden yardım aldıkları saptanmıştır.

Aynı zamanda Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi içinde yer alan Solfej eğitiminde kullanılan “Lavignac 2C” kitabının da Braille yazı sistemiyle yazılmış edisyonunun olmadığı saptanmıştır.

4.1.2. Öğrenciler Yönünden Sonuçlar

Elde edilen bulguların sonucunda, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü’nde mesleki müzik eğitimi almakta olan görme engelli öğrencilerin, ders materyallerine ulaşmalarında sıkıntılar yaşadıkları, bu sıkıntıları da bireysel olarak kendi olanaklarıyla aşmaya çalıştıkları ve bu bireysel çabalarının da yetersiz olduğu saptanmıştır.

Kanun ve yönetmeliklerde açıkça belirtilen “eğitimde fırsat eşitliği” ilkesi göz önünde bulundurularak, görme engelli öğrencilerin de bu ilkedan faydalanması gerekmektedir. Nitekim araştırma sonucu bu ilkeyi doğrular nitelikte değildir. Çünkü yapılan görüşmeler sonucunda, görme engelli öğrencilerin eğitim amacıyla kullanacakları Braille yazı sistemi için geliştirilen, Braille tablet ve kalem hariç diğer araç ve gereçlere - maddi imkânsızlıklardan dolayı - ulaşamadıkları saptanmıştır.

Sonuç olarak mesleki müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilerin bu alandaki materyal sorunları saptanmış olup, bu amaçla söz konusu materyal eksiklerinden biri olan “Lavignac 2C” kitabı “Finale” nota yazım programıyla yazılmış daha sonra da yazılmış notalar “XML” formatına dönüştürülerek “Goodfeel” programı aracılığıyla Braille yazı sistemine uygun olarak hazırlanmıştır. Oluşturulan kitap EK-3 de yer alan adreste dijital olarak erişime sunulmuştur. Bu araştırmada söz konusu örnek kitap basılarak kullanılabileceği gibi, dijital olarak da erişime sunularak, Braille kabartma tabletlerden de rahatlıkla okunabilecek şekilde oluşturularak görme engelli öğrencilerin yararına sunulmaktadır.

4.2. Öneriler

Araştırmanın sonucuna göre öneriler şöyle sıralanabilir.

- Yurt dışında Braille(Kabartma yazı) kaynaklar konusunda yeterli kütüphanelere sahip ülkelerin kütüphanelerinden faydalanabilmek için devlet tarafından çalışmalar yapılması önerilir.
- Görme engelli öğrencilerin eğitim alanındaki ihtiyaçlarını giderme ve derslerdeki başarılarının artırılması konusunda üniversiteler, Braille yazı sistemini bilen ve bu sistemle ilgili bilişim teknolojilerinde yetkinlik sahibi öğretim elemanı alımları yapabilir veya kendi bünyelerinde bulunan öğretim elemanlarını bu alanda çalışmalar yapmaya sevk edebilir.
- Üniversitelerdeki öğretim elemanlarına, her alana özel olarak, görme engelli öğrencilere yönelik etkili eğitim verebilmeleri amacıyla hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Braille yazı sistemini çok iyi bilen ve bu alandaki bilişim teknolojilerini yeterli bir şekilde kullanabilen görme engelli bireylerin, üniversite bünyelerinde seminer vermeleri sağlanabilir. Bu sayede öğrenciler arasında bir bilinç oluşturulabilir.

- Braille Yazı Sistemini etkin olarak okuyup-yazabilen kişilerin, görme engelli öğrencilere eğitim veren bütün eğitim kurumlarında bulundurulabilir. Böylece görme engelli öğrencilerin Braille yazı sistemiyle ilgili yaşayacakları sıkıntılar çözülebilir.
- Basılı olan veya dijital ortamlarda oluşturulan materyalleri Braille yazı sistemine çevirebilecek olan bilgisayar programlarının üniversite bünyelerince edinilmesi ve bu programların görme engelli öğrenciler başta olmak üzere, ilgisi olan diğer öğrencilere de öğretilmesi için çalışmaların yapılması önerilir.
- Görme engelli bireylerin kullanımına sunulacak görme engelliler kütüphaneleri kurulabilir ve bu kütüphanelerin içerikleri artırılarak görme engelli bireylerin eğitim alanındaki materyal sorunları ortadan kaldırılabilir.
- Toplumda görme engelli bireylerin eğitim açısından yaşadıkları sıkıntıların neler olduğu hakkında farkındalık yaratılabilir. Bu sayede toplumda görme engellilerin eğitim açısından yaşadıkları sıkıntılar konusunda bir bilinç oluşarak sıkıntıların çözümünde toplumca adımların atılması önerilir.
- Braille yazı sistemi için kullanılan cihazlara, maddi imkansızlıklar nedeniyle ulaşamayan görme engelli öğrencilere, bu cihazların devlet tarafından ücretsiz bir şekilde verilmesi, ücretsiz verilemiyorsa da görme engeli öğrencilerin bu cihazlara uygun fiyatlarla erişebilmeleri sağlanabilir.
- Görme engellilerin basılı olan materyalleri Braille yazı sistemine çevirme işlemi sırasında en çok sıkıntı yaşadıkları alanlardan birisi kaynak taramaktır. Yapılan tarama işlemi esnasında oluşabilecek hataları görmek ve düzeltmek amacıyla gören bireylere ihtiyaç duymaktadırlar. Zira bu işlemde oluşabilecek en küçük bir hata bile çevrilen parçanın bütünlüğünü bozmakta ve görme engelliler tarafından okunulması zorlaşmaktadır. Bu konuda görme engelli bireylere yardım etmek amacıyla gören bireylerden oluşan kuruluşların oluşturulması ve bu kuruluşların desteklenmesi sağlanabilir. Ayrıca görme engelli bireyler için, görenlerden yardım almaksızın materyalleri Braille yazı sistemine çevirebilen sistemlerin de geliştirilmesi düşünülebilir.
- Görme engellilerin en önemli sorunlarından olan kaynak tarama sürecinde olumsuzluklar olmaması için, yayınevlerinin bastıkları kitapları aynı zamanda dijital olarak görme engellilerin erişimlerine sunması sağlanabilir. Bu sayede görme engelli öğrenciler basılı olan kaynakları taramak zorunda kalmayacak ve bu tarama esnasında oluşan hatalardan da kurtulmuş olacaklardır. Bu durumun bir başka avantajı ise tarama esnasında

harcanacak zamandan da tasarruf edilmesidir. Bu sayede görme engelli öğrenciler, bilgisayar teknolojisini etkin kullanabildiği sürece istedikleri kitapları kolayca Braille yazı sisteminde okunacak hale çevirebileceklerdir

KAYNAKLAR

- Adıyaman, S. (2020). *Müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilerin flüt eğitiminde karşılaştıkları sorunların incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> sayfasından 15.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Batıbay, D., Özbek, Ö., Tunalıoğlu, Ş. Alkoç, A., & Alparslan, A. (2017). *Görme engelliler için müzik eğitim çalıştay*, Marmara Üniversitesi, İstanbul. <https://www.youtube.com/watch?v=0XBcJRwzyx4> sayfasından 13.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Bilgin, B. (2005,Eylül). *Müzik öğretmeninin teknoloji den yararlanma düzeyi*, İstanbul Müzik Öğretmenleri Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.<http://www.muzikegitimcileri.net> sayfasından 05.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Doğar, C. (2004). *Görme engelli müzik öğretmenlerinin mesleki açıdan karşılaştıkları güçlükler*. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından 25.04.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Dönmez, N. (2011). *Özel eğitim*. N. Dönmez(Ed.), Görme engelli çocuklar ve eğitimleri (s.217-237) Eğitimde Görme Engelliler Derneği (2020). <https://www.eged.org/hakkimizda> adresinden 17.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Eldridge, A. (2019). *Braille*. Encyclopaedia Britannica, Inc. <https://www.britannica.com/topic/Braille-writing-system> sayfasından 12.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Engelsiz Erişim (2005). <https://www.engelsizerisim.com/detay/mithat-enc/> adresinden 17.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Engelsiz Nota (2020). <https://www.engelsiznota.org/node/1> adresinden 17.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1991). *Braille müzik işaretleri sistemi kılavuzu*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Nichols, S. (2010). *Texas school for the blind & visually impaired outreach program*, <https://www.tsbvi.edu/outreach> sayfasından 12.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Okay, H. (2016). *Müzik öğretmeni adaylarının nota yazım programlarının kullanımına yönelik eğilimleri* (Balıkesir Üniversitesi Örneği) Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 74-87. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/84f2/44f6/c489/imp-261075-0.pdf?> sayfasından 05.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Özel, B. (2018). *Amerika Birleşik Devletleri'ndeki görme engellilerin müzik eğitiminde braille nota sisteminin kullanımı ve Türkiye'deki durumunun incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasından 01.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Özgür, Ü., Aydoğan, S. (2009). *Müziksel işitme okuma eğitimi ve kuram-I*. Ankara: Dördüncü Kitap
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1992). *Özel eğitime muhtaç çocuklar. Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe
- Şendurur, Y. (1995). *Görme özürlü öğrencilerin keman eğitiminde karşılaştığı sorunlar*. Mavi Nota Dergisi, (16) 13, 14. <https://www.mavinota.com/index.php?link=mavinotadergi> sayfasından 02.05.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Şentürk, N. (2012). *Cumhuriyetin inşa sürecinde Atatürk ve müzik*. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü&Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı,23.
- Tarman, S. (2006). *Müzik eğitiminin temelleri*. Ankara: Müzik Eğitimi
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi

Uçan, A. (1997). Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar. Ankara: Müzik Ansiklopedisi

Yurtsever, E., Özbilen, B., Yılmaz, O. (2017). *Kulaklarıyla okuyanlar*. Görme engellilerin eğitim problemleri ve müzik eğitimi. <https://www.youtube.com/watch?v=D515Uefby3M> sayfasından 13.05.2020 tarihinde erişilmiştir.

Kör, Görme Engelli veya Başka Bir Nedenle Basılı Materyal Okuma Engelli Kişilerin Yayımlanmış Eserlere Erişiminin Kolaylaştırılmasına Dair Marakeş Anlaşması. (2013) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss124.pdf> sayfasından 13.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2005). *T.C. Resmi Gazete*, 5378, 01.07.2005

Yükseköğretim Kurumu Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği. (2010). *T.C. Resmi Gazete*, 27672, 14.08.2010

Lavignac, A. (1957). *Des solfeges volume 2C* .France: Henry Lemoine

EKLER

EK-1.Öğretim Elemanları ile Yapılan Görüşme Soruları

“Mesleki müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilere yönelik materyal oluşturma” konulu tez çalışmasında, Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan “Lavignac 2C” adlı solfej kitabının Braille alfabesiyle yazıldığı edisyonu olmadığından bu kitabı Braille yazısıyla yazarak görme engelli öğrencilerin eğitimlerine katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu konu ile ilgili siz değerli öğretim elemanlarının görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla...

Hasan TOYRAN

Görüşme Soruları:

- 1- Görme engelli öğrencileriniz Braille yazı sisteminde yazılmış notaları etkin bir şekilde okuyup yazabiliyor mu?
- 2- Braille alfabesini biliyor musunuz? Braille alfabesini bilmeniz size ne gibi katkı sağladı?
- 3-Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan solfej kitaplarının Braille yazı sistemi ile yazılmış olan edisyonlarına ulaşabiliyor musunuz? Ulaşamıyorsanız bu sorunu nasıl çözüyorsunuz?
- 4-Görme engelli öğrencileriniz solfej okuma ile ilgili zorluk yaşıyor mu? Yaşıyor ise bu zorlukları çözmek için hangi yolları izliyorsunuz?
- 5-“Goodfell” programı hakkında bilginiz var mı? Bilgi sahibi iseniz “Goodfell” programını etkin kullanabiliyor musunuz?
- 6-Görme engelli öğrencilere yönelik materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda çalışmalarınız var mı?
- 7-Görme engelli öğrencilere yönelik materyal ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda görüş ve önerileriniz nelerdir?

EK-2.Öğrenciler ile Yapılan Görüşme Soruları

“Mesleki müzik eğitimi alan görme engelli öğrencilere yönelik materyal oluşturma” konulu tez çalışmasında, Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan “Lavignac 2C” adlı solfej kitabının Braille alfabesiyle yazıldığı edisyonu olmadığından bu kitabı Braille yazısıyla yazarak görme engelli öğrencilerin eğitimlerine katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu konu ile ilgili siz değerli mesleki müzik eğitimi alan müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla...

Hasan TOYRAN

Görüşme Soruları:

- 1- Braille yazı sisteminde yazılmış notaları etkin bir şekilde okuyup yazabiliyor musunuz?
- 2- Eğitimcileriniz Braille alfabesini biliyor mu? Bilmiyor ise Braille alfabesini bilen eğitimcilerin olması size ne gibi katkı sağladı?
- 3- Batı Müziği Teori ve Uygulamaları dersi için kullanılan solfej kitaplarının Braille yazı sistemi ile yazılmış olan edisyonlarına ulaşabiliyor musunuz? Ulaşamıyorsanız bu sorunu nasıl aşıyorsunuz?
- 4- Solfej okuma ile ilgili zorluk yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız bu zorlukları aşmak için kimlerden yardım alıyorsunuz?
- 5 Materyal ihtiyaçlarınızı gidermek için bireysel çalışmalarınız var mı?
- 6- Materyal ihtiyaçlarınızın giderilmesi konusunda görüş ve önerileriniz nelerdir?
- 7-“Goodfell” programı hakkında bilginiz var mı? Bilgi sahibi iseniz “Goodfell” programını etkin kullanabiliyor musunuz?

EK-3. Braille Alfabetiyle Oluşturulan Lavignac 2C Kitabının Erişim Adresi

<https://www.engelsiznota.org/lavignac2C>

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...